

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónapra ..... 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1903.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
Staubert József.

Vasárnap, szeptember 20.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Chlopy — Schönbrunn.**
- A hadsereg nyelve.** Irta: Solyomossy Lajos báró.
- Karácsonyi bazar Aradon.**
- Egyről-másról.** Irta: Lux Terka.
- A király elégtételt ad.**
- A gyoroki csángók kiállításá.**
- Aradmegye virilitái.**
- A császár tonsztja.**
- Országos tornaünnep Aradon.**
- Magyargyalázó katonatiszt.**
- Kossuth születésnapja.**
- A hadiparancs kihirdetése az aradi házi-
ezredben.**
- Iparosok bajai.**

Chlopy — Schönbrunn.

Arad, szeptember 19.

A végzetnek is vannak ötletei, melyek csodálatraméltó játékot üznek népekkel, korszakokkal, világra szóló eseményekkel. A fatum titokzatosságáról az ily ötletek lépik a fátyolt és a maga valóságában áll előttünk egy megmagyarázhatatlan valami, melyről csak azt tudjuk, hogy természet feletti erő hozta létre, melyről csak azt sejtjük, hogy jelentősége nagyon nagy és félelmetes.

Ily hatalmas ötlete a végzetnek, hogy éppen szeptember 16-án, ezen ominozus napon, ő felsége a király két szózatot intézett népéhez. Az egyik 1898. év szeptember 16-án hangzott el; a másik 1903. év szeptember 16-án. Az előbbi Schönbrunnban kelt; a másik Chlopyban. Közös vonása

e két királyi szózatnak az, hogy miniszteri ellenjegyzés nem kíséri egyiket sem. Schönbrunn — Chlopy! Földrajzilag tálan egy napi járás köztük a távolság; történelmileg pedig egy egész világ van közöttük megmérhetlen kiterjedésben, mint-hogy nincs is az a mértani messzeség, mely e távolsággal felérne.

1898—1903! Idő szerint öt év, és a nemzet érzelmi világában, egy megmérhetlen időtávolság, mely között mintha elhalványult volna az emlékezet, mintha eltűnt volna minden reménye nemzetünk egy boldogító édes tudatának.

Épen öt évvel ezelőtt ugyancsak szeptember 16-án szózatot intézett Ferenc József a magyar néphez, azon a napon, amidőn a kapucinusok sirboltjában megtörve, megsemmisülvé állott Erzsébet dicső királynénk beszentelt koporsója előtt.

De könnyeit letörölte, homlokán elsimította a rettenetes fájdalom mély barázdáit a magyar nemzet mélységes gyászba borult Geniusza. És leült a király íróasztalához, szeptember 16-án. Nem állt mellette miniszter, nem kérdezett senkit, csak atyai jóságos szívét, és ez diktálta tollába e szavakat:

— Midőn az ünnepi hangoknak, melyeknek ez évet kíséreni kellett volna, el kell némulniok, a ragaszkodás és hű együttérzés e számtalan tanúságaira való visszaemlékezés, azon legbecsesebb adomány marad számomra, melyet nekem népeim nyujthattak.

Fájdalunk közössége újabb benső köteléket fűz a trón és a haza közt. Népeim változhatlan szeretete megerősít köteleességem nemcsak azon fokozott érzetében, hogy a reám bizott küldetésben kitartsak, hanem megerősít a siker reményében. Esetem a mindenhatóhoz, aki oly nehezen sujtott, adjon még erőt, hogy véghez vihessen, amire hivatva vagyok. Imádkozom, áldja meg népeimet!

Ez irás alatt nem áll egyéb, mint Ferenc József, és kelt Schönbrunnban, 1898. év szeptember 16-án.

1903. szeptember 16-án szintén kelt egy irás Chlopyban, azalatt is csupán Ferenc József áll.

A magyar nemzet Geniusza ma is gyászban áll a trón előtt, de darabantok tartják távol az ősz királytól, durva katonák taszítják el tőle, hogy egymás szívéhez ne férhessenek, hogy egymást meg ne értsék.

Schönbrunn — Chlopy! Az egyik a föld éjszaki, a másik a déli sarka, oly messzire esnek egymástól.

De nem lehet ez más, csak örületes játéka a végzetnek, mely így szembeállította 1898. és 1903. éveknek szeptember 16-ik napját.

Az a mozgató erő, mely e rettenetes különbséget létre hozta, hisszük, reméljük, pusztulni fog csakhamar a poklok legmélyebb tűzébe, ahonnan felkerült.

Most is fülemben csong egy hatalmas szózat:

A hétről.

Az ujfalvi hadparancs.

Mese van arról a köznépnak ajkán:
Más Ferenc József innét, s túl a Lajtán.
A szíve nálunk másképen dobog,
Mást súg a lelke, hogy a szóba fog;
Ha itt van: az osztrákot ki nem állja;
Barabást éri a szimpatijája;
S Köröverre vonja haragját a vád,
Hogy a magyar alatt nyesi a fát.
Luégeréket feddi egyre-másra,
S tanítja Khuent — magyar helyesírásra;
Tisza Pistát gyakorta szedi ráncba,
Ha belekezd a közösüges táncba;
S szavával jobb magyar érzésre szítja. —

De mihelyest túl van a Lajta hidja
S a vonat osztrák sineken halad:
Meváltozik egy pillantás alatt.
Osztrák szónak zajától zsong a táj,
Osztrák császár lesz a magyar király.
A szíve mindjárt másképen dobog,
Mást súg a lelke, hogy a szóba fog.
Nem tudni: e csodának mi a nyitja,
De már ez így van: példa bizonyítja.

... Miért is ment a király Chlopy-ba!
A hadparancs körül ez a hiba.
Beszélhetnek ezt és amazt, hiában:
Mást érez a király Galiciában.
Más levegőt lengetnek a szelek,
Mást suttognak az osztrák-lengyelek.
„Csak nem hagyod, hogy a császár királyon
Az obstruáló szélbal dirigáljon?
Ha más vezényszó lesz ott, s ideát,
A had ő rájuk halgat, nem reád.
Magyar vezényszót nekik hogyha ádsz,
Külön vezényszót kér a tót, a rác.
Osztrák császár, ne hagyj ezt annyiban!“

És megjelent az irás, Chlopyban.

Mért nem hatott valaki a hadúrra,
Mért nem jött Ferenc József Ujfalura?
A hadseregről, mely országot hódít,
A hadparancs, ha minálunk íródik,
Másként beszél a legfőbb hatalom,
Más benn' a hang és más a tartalom,
Például ekként:

„Magyar katonák!

Gyönyörűség volt néhány napon át
Titeket látnom. Rátok büszke lelkeim,
A kik erőtlől, bátorságtól telten

Örködtek koronámon, és a népen.
A népből vagytok és a nép nevében
Osztrák parancsot én fölötletek.
A nemzetért vagyon a hadsereg,
Az adja néki vérét, vagyonát:
S a nemzetéi vagytok, katonák!

A természet törvénye mondja hát:
A n ppelel, melynek lelke hatja át,
Nyelvében, szívében, érzéseiben:
Ez a hadsereg egyenlő legyen.
A magyar sereg, ellenséget úzve,
Magyar vezényszóval menjen a tűzbe;
A csatatéren diadalt szerezve,
A háromszínű lobogó vezesse!
Az osztrák bajtárssal, ha egy az ellen,
Nem különböznek össze majd a nyelven;
Ha a kommandó más is, — egy a cél,
Két s óra egykép villog az acél.
Ké féle nyelven, de egy szövetségbe,
Maga nyelvén — a maga népét védve.

E t rendei im haduri szavam,
Keit e parancs: Temes-Ujfaluban.“

... Kő remény, a mely a multba száll át;
A hadparancsot — Chlopyban csinálták...
Forgács.

— A magyar nemzet lángoló haza- és szabadságszeretete, harci vitézsége s balsorsban tanusított szívós kitartása az Isteni gondviselés segélyével *mindig leküzdötte a veszélyeket*, fényes tanuságát adva eképen életerejének s államfentartó erejének.

Ez a szózat *Ferenc József* király ajkáról hangzott el ama monumentozus pillanatban, amikor az ezredéves ünnepnapján Budavár tróntermében fogadta a magyar parlament mindkét hazának hódolatát.

Szózatának utolsó mondata ez volt:

— Hü óhajtásom, hogy a nemzetet egyetértésben királyával mindig az igazi hazaszeretet szövétneke vezérelje. Adja az Ég, hogy úgy legyen most és mindenkor!

1898. szeptember 16-án a magyar király írta szózata alá a nevét, 1903. szeptember 16-án valami burgzsandár, osztrák lakáj katona üthette az írásra a királyi pecsétet.

Nem esünk kétségbe. A köd, mely leereszkedett, el fog vonulni: a magyar nemzet Geniusza hatalmas fergeteggel veri széjjel e mérges párákat; kiderül az ég felettünk és megtalálja egymást Glóriában ismét nemzet és király.

R. K. dr.

A hadsereg nyelve.

Írta: Solymossy Lajos báró, orsz. képviselő.

Arad, szeptember 19.

Magyarországnak és Ausztriának, az összbirodalom két hegemonikus államának az 1867. évi XII. t. c. közös és viszonyos köteletségévé tette, hogy a közös biztosságot együttes erővel védelmezze és tartsa fenn. Az így megállapított közös védelem egyik eszközül a hadsereget és az arra való intézkedéseket, egyszóval a hadügyet jelölte meg; a hadügyet külsőleg kifejezésre juttató egész hadseregnek és így a magyar hadseregnek is, mint az *összes*, tehát nem közös, hadsereg kiegészítő részének egységes vezérletét és belső szervezetét O Felsőség által intézendőnek fogadta el. Két, egymással törvényesen elválaszthatatlanul és eloszthatatlanul összekapcsolt állam természetesen együttes erővel fog védekezni a kültámadások ellen,

együttes erővel fog igyekezni biztosságát megőltalmazni és fenntartani még akkor is, ha közös hadserege nincsen. Így tehát a törvényben használt „együttes erő” kifejezés nem nyújthat semmiesetre sem támpontot arra nézve, hogy „közös védelem” csak közös hadsereg által vihető keresztül.

A törvény által alkalmazott „együttes erő” és közös védelem kitételeket sem logikusan, sem jogilag másképp magyarázni nem lehet, minthogy azok egy önkényt megkötött, a meglevő kapcsolatos helyzet helyes és okos megértéséből létrejött szövetséget jelentenek, mely szövetségből kifolyólag Magyarország erkölcsi és anyagi köteleltséget vállalt védőleg és támadólag fellépni bármikor, ha Ausztria veszélyben van, vagy érdekei úgy kívánják, de viszont ezen eset áll fenn Ausztriára nézve is.

Semmiféle védelmet, így az *együttes erővel* való közös védelmet sem lehet másképpen, mint fegyveres hatalommal gyakorolni. A fegyveres hatalom a *hadsereg*. A hadsereg előállítása és fenntartása körüli összes intézkedések pedig a *hadügy* szóban jutottak kifejezésre és ha a törvény közös és együttes védelmet rendelt el, ebből sohasem következhetik az, hogy a hadsereg előállítása és fenntartása körüli teendők számai a két állam között annyira össze legyenek kuszálva, hogy azokat külön, egy kézbe futó fonallá fenni ne lehessen, mégkevésbé, hogy azok egyik állam által egyoldalulag intéztesse és kezeltesse. Ezen kezelésben kell, hogy mindkét államnak egyenlő hatásköre legyen. Az 1867. XII. t. cikk helyes gyakorlati felfogásból indult ki, mikor a hadügyeket érdeklő intézkedéseket két részre osztva, egyik részüket O Felsőségére, másik részüket a két nemzetre ruházta, a mely munkafelosztásból világlik ki legjobban, hogy nem *közös* hadseregre, hanem csak egyöntetű vezetésre és belső szervezetre gondoltak akkor, mikor a magyar hadsereget, az *összes* hadsereg kiegészítő részévé tették meg.

A hadügyet érdeklő intézkedések két csoportra osztása ott nyilvánul meg, ahol a törvény 11. § a az egész hadseregnek egységes vezérletére, vezényletére és belső szervezetére vonatkozó intézkedéseket O Felsőség által végzendőknek ismeri el, míg a 12. § a a magyar hadseregnek időnkénti kiegészítését, az ujoncok megajánlásának jogát, a megajánlás föltételeinek és a szolgálati időnek meghatározását, a

katonáság elhelyezését, élelmezését illető intézkedéseket az ország részére biztosítja és nem változtat ezen munkamegosztáson a 15. § tartalma sem, mely szerint a hadügyi költségek a Magyarország által viselendő arány kölcsönös egyezkedés által állapíttatik meg. A törvény által O felsőge részére és a két állam részére biztosított és külön-külön azok törvényhozása által gyakorlandó jogok világosan igazolják, hogy *közös hadsereg nincsen*, hanem a genezisét, az ujoncok megajánlását és előállítását tekintve, *osztrák és magyar hadsereg van* és csak kooperációjában van osztrák-magyar.

Az akkori törvényhozó testületet ismét egy külön célszerűségi érzék vezérelte, midőn a hadsereg vezérletére, vezényletére és belső szervezetére vonatkozó intézkedéseket O felsőge alkotmányos jogai közé sorolta, egyúttal pedig a koronás király irányában a legnagyobb bizalmat tanusította, róla fel sem tételezve, hogy a ráruházott jogokat alkotmányellenesen fogná gyakorolni a saját hazának és mindkét országának érdekeivel szemközt, és törvénytelenül, zsarnok módra fogná felhasználni azon erőt, melyet a vezérlet és vezényletnek a kezébe való letétele által a nemzetek neki nyújtottak.

A célszerűséggel kapcsolt bölcs tapintatosság és bizalom elárulása mellett akkori törvényhozóink csudálatosan egy kétséges hézagot is hagytak a törvényben, mely hézag a kiegyezés létrejötte óta Magyarországra nézve folyton megújuló és ismétlődő sérelmeknek a kuforrása lett. Akkori törvényhozóink és a kiegyezés előkészítői vagy azt hitték, hogy a vezérlet és vezénylet egységességével jár a hadsereg szolgálati nyelvének azonossága, vagy öntudatosan hagyták ki a nyelvre vonatkozó intézkedést, elakarva hitetni Ausztriával, hogy a hadsereg továbbra is kezében marad. Ezen tévhit végzetessé vált a monarchiára, mert ma Ausztria népe tényleg azon öntudatban él, hogy a hadsereggel járó hatalom egyedül őt illeti, Magyarország pedig mellőzve érzi magát, hogy a testvér állam, az alkotmányosan egyenjogú ország, vele szemben tulajdonképpen hatalmat gyakorol, felette uralkodik és minden téren fölényben van, holott a hatalmi eszköz költségeit egységes arányban viselik. A gyakorlatban a hadsereg kezelésében és nevelésében az osztrákok uralomvágyát tényleg fennforogni látjuk, amely körülmény azonban egyedül a *szolgálati nyelven* fordul meg.

Pillangó csata.

Írta: Török István.

Az idő éjfél felé járt, a kávéházban alig volt valaki. Erkölcsös, szinte szentegyházi csöndben lustálkodott a ledér café-chantan s mint kifáradt szolgáló, bájtalan pongyolában bóbiskolt, készülődött a lefekvéshez.

Egyik részén már lohadt, tolakodó sötétség terjeszkedett, csak a másik részén sustorgott meg egy villanycsillár szenvedélyesen, lázas sietséggel.

A sarokasztalnál valami utazó számolgatta a napi bevételét, a következő asztalnál pedig három kishivatalnok beszélgetett a nehéz megélhetésről.

A cifrázatos terem közepén, ahol a világosság a sötétséggel vívott makacs küzdelmet, a kaszíráló oratóriumánál két lélek közt szint oly titáni harc folyt.

Hosszu, sorvasztó szereimi torna, egyiknek, a gyengének kétségbeesett ellenállása, kinos vergődése leányi fehérségéért, a másiknak vad, tuzes ostroma hiuságáért, vérevágyáért.

Tegnap kibujt, zománcos szárnyu nőstény lepkecske küzdelme, a pákosztos him csalókéja ellen a legelső tavaszi reggelen.

A férfi félkőnyökével a márvány-szekevény lapjára támaszkodva állt, nyaka köré font, hátra tartott kezében cigarettája tüzesedett a sötétségben. Vele szemben ült a leány, híváságos,

könyörgő szemekkel, mindene patyolat, frissen lehullt márciusi hó. Beszédjük szerelmes nyöszörgés, elfojtott kiáltozás, zokogó panasz. Szenved mindegyik és a probléma izgató: ki bukik, ki hátrál ebben az éjféli parójában?

Az utazó menni készült s utolsó poharát üritette a három kishivatalnok.

A leány esengve szorította meg a legény kezét és rimánkodva suttozta:

— Az ég szerelmére kérem, távozzék!

— Hová? Az örületembe, a halálomba? — válaszolt amaz.

— Nem, a becsület utján, Feri, és vigye magával az én becsülésemet és a hitvallásomat!

— A maga hitvallása: az én halálomon üdvözölni!

— Gavallérnak tartom, két szegény lélek életét, az enyémet és a legidőb széntségemet: az anyámét, remélem, nem kívánja áldozatnak?

— Nekem is vannak szentjeim, Szulejka — így becsőzte mindig a leányt — és a szerelmes szívem, ezek követelik, hogy éljek!

— En is azt akarom, hogy éljen, de ne az én becsületem árán!

A férfi kifáradt a tropikus öntengésben, likórt kért a leánytól és vadul szitta a cigaret-táját.

A leány hátrahajolt s a fölötte ágaskodó nagy tükrőben meglátta annak halottfehérségű arcát, amelyen a két szem, mint legvadabb bu-

zavirág villogott, akkor egyszerre megremegett s érezte, hogy ennek a két bűnös kékségnek többé ellentálni nem tud.

Eszrevehette ezt a szomjas him, mert mindjárt utána a legbűvölőbb s legkábitóbb illatárak felé hajszolta, lehelte a sok szerelmes ígéretet rá, s sürgette, kergette a megadásra.

Az utolsó három vendég már felállott, csörögtek a kulacsok zárására. Az utolsó pillanatban kisiklott a leány ajakán:

— Egy órákor fönt az emeleten, a második oszlopnál. De adja becsületét Feri, hogy el nem árul és nem fog egy pillanattig sem megvárokozni, nehogy önmagam előtt kelljen pirulnom a szégyenteljes várakozásban.

— Becsületemre, igaz lelkekre ígérem Szulejka — susogta az ifju s haza indult.

Künn a meleg és tiszta nyári éj fogadta. Fehér és ragyogó volt minden. Fent az égi takarón mintha megszapordtak volna a csillagok, millió számban kacagtak a győzelmes viadorra.

Fütyörészve, büszkén haladt az utcán, a közeli mámoros óra varázslata fűrésztötte illeget s boldogsága majdnem felemelte a földről. Őcült, ujongott a megkapott kis játékszernek, de ebben a vétkes szerepében milyen távol állott a cukrot ropogtató s „Huszkegy”-et imádkozó Vas Feritől!

Nagyot haladt, mint barátai mondák, megfárfiasodott abban a néhány háttben, amíg a kaszíráló poharába hordta a virágcsokrokat.

Egy percig sem gondolta multjához rut

A hadsereg sikeres, egyöntetű működésének feltétlenül kelléke a vezérlés, vezénylés és belső szervezet egységessége, azonban családias azt hinni, hogy ezen egységességnek kelléke az az szolgálati nyelv és a magyar fiúknak osztrák történelmi nyelven való nevelése. Az elv legyen egységes és ne a nyelv. Az elv a kiképzésben nyilvánuljon meg, tudnillik, hogy a magyar katoná ugyan azonos vezényszóra álljon sorba, forduljon, töltsön, löjjön, meneteljen, támadjon, mint az osztrák katoná, a kiképzési nyelv azonban még sem lehet az egész hadseregben azonos, mert akkor a hadsereg kiképzetlen maradna. A hadsereg belső szervezete sem követeli a nyelv azonosságát s köztudomás, hogy a csapatok a mozdulatokat a felülről kiadott olyan vezényszóra hajtják végre, mely tartalomra lefelé változik s a legkisebb önálló csapatottnél, a századnál azonosodik. Feltételezhető, hogy az osztrák magyar tisztikar és hadseregpáncsnokok, még az osztrák származásuak is, elég értelmesek a felül kiadott német parancsot magyarul alkalmazni, a bécsi közös hadügyminiszteriumban kiadott német hadsereg-parancsot a magyarországi hadtesteknek magyarul továbbítani s így lépésről-lépésre behozható volna a magyar nyelv a magyar hadseregbe, ha ő felése osztrák tanácsosainak magyaráztatására saját fejedelmi jogainak elkobzását és a hadsereg egységességének veszélyeztetését nem látná a magyar nyelv megadásának sürgetésében.

Követelmünk a magyar nyelvet ő felségétől semmi esetre sem lehet, mert a törvény hézagoss intőzkedéséből és a 36 éves szokásból kifolyólag a hadsereg nyelve is a felség alkotmányos jogai közé sorozódott, mely jogából csak önként, jószántából engedhet. A magyar nyelvnek behozatala a jelen körülmények között különben is gyakorlati nehézségekbe ütközik, a mi azonban nem zárja ki azt, hogy a nemzet megújuló kérésekkel ne ostromolja ő felségét a magyar nyelvnek a magyar hadsereg nyelvvel való tétele iránt. *Jogos és méltányos követelés egyelőre csak az lehet, hogy a magyar hadseregben a szellem és érzélem magyar legyen, de a fennforgó viszonyoknál fogva ez is csak idővel, fokozatosan, előkészítés útján érhető el. Az előkészítés eszközei a magyar szellemű katonai iskolák, melyeknek felállítását minden fokon és azon számarányban követelhetjük, amely számarányban van a magyar hadsereg az összes hadseregben. De ne gondolja senki, hogy*

a magyar katonai iskolai nevelés maga beleviszi a magyar szellemet is a hadseregbe. A magyar szellemet a magyar létszám emeli, létszám pedig csak úgy lesz, ha a magyar fiúk tömegesebben mennek a katonai pályára a jogi pályá helyett; és nem törődve a katonai kötelekben megkívántató fegyelem kellemetlenségeivel, a magyar nemzetiség erősítésére személyes áldozatot hoznak.

Karácsonyi bazár Aradon.

(Fölvívás az iparosokhoz.)

Arad, szeptember 19.

Az aradi ipartestület, a mint említettük, ez évben nagyszabású karácsonyi bazárt rendez az újjáalakított ipartestületi ház összes termében. A kiállításra az ipartestület előjárósága a következő fölvívást bocsátotta ki:

Hosszabb időn át foglalkozott testületünk előjárósága egy Aradon rendezendő nagyobb szabású kiállítás eszméjével. Miután ugyanis az 1890-iki lényes kiállításunk óta e téren nagyobb eredményeket elérnünk nem lehetett, testületünk több tagja a 12 éves pihenést hosszadalmasnak találván, újabb nagyméretű kiállítás rendezését óhajtották volna. Az indítvány a múlt év folyamán határozott formában meg is tétetett s így az előjáróság tanulmány tárgyává tette a kérdést. A Pozsonyban, Kecskeméten, Veszprémen, Makón, stb. városokban rendezett kiállítások körül érdeklődvén, azon tapasztalatot szereztük, hogy a saját területen kívül kiállítók bevonásával rendezett vidéki, kerületi, országos, stb. kiállítások rendezéséhez nagy anyagi erőforrásokra van szükség, vég eredményként pedig tetemes anyagi kárral végződnek s a kívánt anyagi és erkölcsi eredményt éppen a helyben lakó iparosokra nézve nem hozzák meg.

Az utóbbi évek politikai és gazdasági válsága s az a bizonytalanság és rendszernélküli iparfejlesztés, mely éppen a kereskedelmi miniszterium körében uralkodik, meggyökös és városunk súlyos anyagi helyzetére való tekintet éppen nem nyújtottak kilátást arra nézve, hogy fönt és alant a szükséges erőforrásokat csak megközelítőleg is képesek leszünk megszerezni. Ha pedig mindezekkel nem törődve a felelősséget magunkra véve mégis belementünk volna a rendkívül költséges vállalkozásba, vajjon ki viselte volna a biztosan bekövetkező hiányokat? Sem testületünk, sem iparos társainknincsenek azon helyzetben, hogy bizonytalan próbálgatásokért áldozatokat hozzanak.

Mindazonáltal, hogy városunk fejlett iparát a közönséggel időnként közvetlenül megismertetnünk, kibővítenünk testületi épületünket egy

nagy méretű teremmel és a szükséges mellék-helyiségekkel együtt annyi hely áll rendelkezésünkre, hogy bármikor rendezhetünk helybeli általános, részleges, vagy csakis egyes szakokra kiterjedő kiállításokat. Az ily kiállítások testületünk tagjainak terhére költségeket róni nem fognak, de módot és alkalmat nyújtanak arra nézve, hogy tudását, izlését, képességét még a legszegényebb is bemutathassa.

Évéből testületünk előjárósága elhatározta, hogy már ez évben és pedig: december hó 19-től bezárólag 29-ig a testületi ház összes emeleti helyiségeiben Karácsonyi Bazárt rendez. Miután a karácsonyi bazárok célját legfőképpen az középi, hogy az iparos ellesve a nagy közönség izlését, vásárlási hajlamát, kelendő tárgyak állításának ki; felkérjük testületünk tagjait, hogy ki-ki a célirányost a hasznossal összekötve oly tárgyat mutasson be, amely nem a megámulásra, hanem a biztos eladásra legyen szánva. E végből tehát különösen és jól felfogott érdekből is tartózkodjék mindenki komplikált és költséges tárgyak készítése, illetve kiállításától. A részletekre nézve tudomásul adjuk, hogy kiállító lehet az ipartestületnek minden bekebelezett tagja, valamint az ezeknél alkalmazásban levő segédek és tanoncok is, utóbbiak természetesen munkaadók megnévezésével. Miután pedig még három hó áll rendelkezésre mindenki elég idővel rendelkezik a tárgyak megválasztása és elkészítésére, még azon segéd személyzet is, kik tárgyaikat csakis a rendezés munká időn kívül készíthetik el. Bizton reméljük, hogy iparos társaink már ezen első alkalmat is igyekezni fognak megragadni s nem csak a saját nevében fognak kiállítónként szerepelni, hanem igyekezni fognak segéd személyzetükben is az erkölcsi önértéket felbrazsítani és őket a kiállítási részvételre serkenteni. Minden kiállító csak az esetben visel költséget, ha a kiállított tárgyat eladja, ez pedig az eladási ár 10%-át képezi, akik tárgyaikat el nem adják semmiféle költséget nem viselnek. A most emittett 10% pedig az elárúsítók, a nyomtatványok, világítás, stb. költségek fedezésére fordítatik, a mennyiben pedig a kiadásokat nem fedezné, a hiányzó összeget a testület pótolja, míg ha valamelyes felesleg mutatkoznék, abból kiállítási alapot létesítünk, a miből jövőre az ily kiadásokat fedezzük.

Minden egyes tárgy vagy oly kisebb csoport, a mely együttesen és darabonként adatik el, külön bejelentési ívvel jelentendő be, a bejelentési ívek pedig a titkári irodából beszerezhetők. A bejelentések október hó 15-ig okvetlenül foganatosítandók, hogy a hely beosztása miatt intőzkedhessünk, tárgyaikat tartozik mindenki saját hatáskörében beszállítani és elvitetni. A beszállításnak december hó 17-ig, az elszállításnak pedig 30-án délig okvetlenül meg kell hogy történjen. Továbbá saját tárgyai-

merényletnek, amikor vállalkozott arra, hogy annak a védtelen leánynak ajkáról lecsokolja az érintetlen aranyport, a tiszta szívmézet.

Más leiket hozott a jegegyefás kis faluból, a muskátlis kis szobából! Becsületérzést és a gretchen-frizurás kis játszópajtásnak szíve nyugalmát. Rajongó, áhitatos szerelmét a szomszéd Erzsikének, a legtisztább hőfihérkének.

Szép s gyöngéd érzésű fiú volt, leányos szíve jóságánál és határozott férfias elveinél fogva kerülte a romlott kalandokat, a ledér mulatozásokat. Gyerekkori barátjának és a későbbi szerelmének lényétől semmiféle csábos ut eltántorítani nem tudta. Edes anyja, a jó öreg mesterné már tíz éves korában neki szánta a komájának, az özvegy jegyzőnének cseperedő kis árváját és sohasem kételkedett, hogy ez a két lélek egymásé ne legyen.

Vas Feri sokáig, míg a székvárosba a jogakadémiára nem került, szüntelen csak ennek az arcának élt. Álmaiban csókolta, ébren vele beszélt, szelleme mindenütt vele volt.

Majdnem öntudatlanul lázadó szenvedélye, vagyis inkább hiúsága sodorta a kasszirón trónusához. Érdekelte, izgatta annak a leánynak mskacs erényessége, amelyről minden ostrom, mint a tengerparton álló Mária-szoborról a taktékos hullám, visszaverődött. Becsületes, szinte vértanu elhatározással seplőtlen volt a leány, a sok piszkos áradat és kísértés közepén hőfehéren állott, mint lószvirág a tenger színe fölött.

Vas Feri néha eljárt ebbe a kávéházba barátai közé s egy alkalommal megdöbbenve oda dobta, hogy neki gyerekjáték lenne meghódítani a kasszirónt. Azok fogadást ajánlottak s neki ezt, hacsak hiválnak nem akart feltűnni, el kellett fogadnia.

Igy került akaratlanul a leány mellé. Kicsinyes komédiát akart vele játszani, amolyan bujdosó félet, könnyedén, gyerekesen s ha megunja a játékot, ott hagyja, mikor neki tetszik.

Nemsokára azonban észrevelte, hogy míg a leány megingathatlanul áll, ő ott vergődik a lábai előtt s nem tud tőle szabadulni.

Most már aztán minden idejét nála töltötte; esengett, könyörgött szerelmeért, egész életét ígérte oda csó-jáért.

A másik, a kis arájáról elfeledkezett, soha eszébe sem jutott, miatta már meg is halhatott volna.

Ezt pedig ostromolta, vad elszántsággal, de mindinkább eltűnő reménységgel. Ma aztán — valami végzettszerű akarat folytán — megnyerte a csatát, s egy-két óra mulva megülheti a farszói küzdelem torrát.

Mivel még elég ideje volt hátra a találkától, haza felé ment. Otthon keresték, távirat várta. Néhány sorból állt, de Feri megdöbbenő volt.

Haziról jött s ez volt benne: „Erzsike veszélyesen beteg, magát kívánja látni. Méhes.”

Feri megremegett s egyszerre eleje tódult a kérdés, mitévő legyen?

Futnia kellene, megölelni, megcsókolni haldokló kis mátkáját, de hát a becsületszava ideköti. Oriási küzdelembe került győzelmének mámort ígéro szép jutalmát itt hagyja? Mi lesz annak a szegény leánynak felgyújtott szenvedélyével? Nem-e fog életébe kerülni? Es ha ez megöli magát, a másik meg elszáll az égbe, mi lesz ő vele? Nem tudott határozni. Majdnem beleőrült a gondolatba; mit csináljon? A vére, a lüzes legénysége azt mondta, maradjon a régi lelke, a gyöngéd szíve azt, hogy menjen. Még félőrája volt hátra, de érezte, hogy az esze elhagyja, ha még tovább is egyedül marad gondolataival.

Futott, menekült szobájából és egy társaságba ment, ahol tudta, hogy mindig kártyázni szoktak.

Szokása ellenére leült s szánalmas erőlködéssel játszani próbált. Az utolsó pillanatra bizta elhatározását. Senki nem vette észre arcán a kínos erőlködést, a kétségbeesett harcot, amely lelkében dult.

Az idő gyorsan telt, Feri örülden vesztett. Mikor óraját megnézte: fél kettőt mutatott. Tudta, hogy tizenöt perc mulva indul a vonat. Hirtelen fölállott, bucsuzott és nemsokára szívében gyönyörűséggel, boldogan ült a kupéban, amely vitte a jegegyefás, lankás dombr kis faluja felé.

nak célszerűbb és szembeállóbb elhelyezhetése céljából jogosítva van minden kiállító állványokat, szekrényeket stb. felhasználni. A tárgyak eladási ára ugy a bejelentési íveken, mint magukon a tárgyakon szembe állóleg kitüntetendő. Az eladott tárgy a vevő által azonnal elvihető, jogában áll azonban a kiállítónak másikkal pótolni.

Az aradi ipartestület üléséből: Berán Antal elnök, Kiss Ferenc titkár.

A király elégtételt ad.

A hadiparancs és a válság.

(Az országgyűlést egybehívják. — Apponyi-Wekerle-kormány.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

A megdöbbentő hadiparancs után a helyzet kezd kialakulni. A tegnapi riadókat, melyek egy-kettőre talpra állították volna a magyart, ma elfojtott suttogás követte. Csillapítani, csendesíteni, ez lett a jelszó minden oldalon.

A csillapítás, csendesítés politikájában maga a király jár elő jó példával. E tekintetben jelentős volt Khuen-Héderváry grófmai kihallgatása. A királyt — mondják a táviratok — nagyon meglepte és fájdalmasan érintette a magyar események híre. Csodálkozott a felett, hogy a hadiparancs ily előre nem látott, nem várt és nem célzott magyarázatokra adott alkalmat. A királytól Héderváry azzal a meggyőződéssel távozott, hogy a magyar nemzet a felségtől elégtételt fog kapni s ezzel elmúlik az izgalom és helyreáll a béke.

Hogy miben fog nyilvánulni ez az elégtétel, ma még nem tudni. Ugy hírlik, hogy az uralkodó *manifestumot fog intézni a néphez*, illetve népeihez. E manifestumba a felség nyíltan kifejezésre juttatja aggodalmát a magyar nemzeti követelésekkel szemben, melyektől a hadsereg egységét félti. Együttal kijelenti, hogy a törvény a hadsereg felett való rendelkezés jogát a legfelsőbb hadurra bizza. A manifestum hir szerint olyan kijelentéseket fog tartalmazni, melyek hivatva lesznek a Magyarországon izzóvá vált hangulatot csillapítani.

Ezenfelül Khuen gróf a király meghatalmazása alapján sajnálatát fogja kifejezni a legközelebbi országgyűlésen a hadparancs által okozott hatások felett.

Igy állottak az események, a mikor lapunk zárta perceiben rendkívül érdekes telefon-jelentést kaptunk Budapestről. Ez a jelentés hírül adja, hogy a királynak és a miniszterelnöknek a hadparancs magyarázatahoz fűzött kijelentései folytán az ellentétek immár teljesen elsimultak, sőt a szabadelvűpárt újból átveszi az ügyek vezetését. Nincs kizárva most már annak a lehetősége, hogy a parlamenti béke rövidesen helyre áll s az országgyűlés megkezdheti a hosszú válság után nyugodt munkáját.

A részleteket — a nap egyéb érdekes eseményeivel együtt — időrendi sorban a következő távirati tudósításunk mondja el:

Khuen a helyzetről.

A *Zeit* mai számában interview ot közöl gróf Khuen-Héderváry miniszterelnökkel a politikai helyzetről.

A hírlapírónak ama kérdésére, vajjon a király Vilmos császár elutazása után Budapestre jön-e, a miniszterelnök azt válaszolta, hogy azt még nem lehet biztosan tudni. Az sem biztos,

hogy véglegesen meg van-e határozva a felsége utiprogramja, de valószínű, hogy a király a legközelebbi napokban nem megy Budapestre.

A hírlapíró most azt kérdezte, vajjon a hadiparancs okozta hangulat nem fogja-e a király budapesti utját későbbre halasztani.

A miniszterelnök erre azt mondta, hogy nem helyes dolog kombinációkkal ezt a kérdést még felfujni és a helyzetet elmérgesíteni Magyarországon a hadiparancs különösen politikai körökben nagy izgatottságot keltett, a mi főképen azzal magyarázható meg, hogy Magyarországon a hadparancs megjelenésére senki sem volt elkészülve. A hadiparancs a hadseregnek szól — mondotta gróf Khuen-Héderváry — és a politikai körök nagy része félreértette azt.

— Mit szándékozik tenni a kormány a Magyarországon támadt agitáció ellen? — kérdezte erre a hírlapíró.

— Az bizonyos, hogy szükséges lesz a mozgalom során terjedésével szembe szállani. Erésben számítok arra, hogy a higgadt és komoly magyar hazafiak a szabadelvűpárt vezető férfiival karöltve oda fognak hatni, hogy bölcs és méltányos határozatokkal ellensúlyozzák a szenvedélyeket és a támadt izgatottságot s a konfliktust iparkodni fognak elsimítani, mert az nagy kárára volna az országnak.

Utal végül arra a miniszterelnök, hogy a szabadelvűpárt állásfoglalása remélhetőleg megnyugtatólag fog hatni s el fogja oszlatni a félreértést korona és nemzet közt.

A király elégtétele.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Bécsből: Ő felsége ma délelőtt 10 órakor gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt egy órai kihallgatáson fogadta, a melyben a miniszterelnök beható jelentést tett a helyzetről. A miniszterelnök holnap előreláthatólag újból megjelenik ő felsége előtt.

(Saj. tud. táv.) A mai kihallgatáson Khuen-Héderváry gróf részletes jelentést tett a királynak arról, hogy mily hatást idézett elő Magyarországon a hadiparancs. A közel egy óráig tartó kihallgatás folyamán a Felség behatóan megbeszélte a miniszterelnökkel ama lépéseket, melyeket a hadiparancs hatásának ellensúlyozására tenni fognak.

— A királyt nagyon meglepte és fájdalmasan érintette a magyar események híre. Khuen azzal a meggyőződéssel távozott a királytól, hogy Magyarország elégtételt fog kapni a hadiparancsért.

Bécsi forrás szerint Khuen hazaérkezte után a szabadelvűpárt értekezletet fog tartani, melyen a párt programmszerű pontokban fejezi ki álláspontját a hadsereg kérdésében. A párt a képviselőházban felirati javaslatot terjeszt be, a melyben ünnepélyes formában hozza az uralkodó tudomására a képviselőház többségének álláspontját. A többség álláspontja pedig — e bécsi forrás szerint — az, hogy a magyar hadsereg, mint a közös hadsereg integrans részére néző a Szentiványi-féle pontokban, valamint Apponyi legutóbbi beszédében körvonalozott elvek szerint a kiegyezési törvények intézkedései végrehajtandók.

A magyar vezényeti nyelv elvi jogosultságának kérdése lesz a felirat legfontosabb része. Reménylik, hogy az ellensékek hozzá fog járulni a megoldáshoz, különösen akkor, ha Khuen-Héderváry gróf a király meghatalmazása alapján sajnálatát fogja

kifejezni a tisztán katonai eredetű hadiparancs által okozott hatás felett.

Ugyane forrás szerint Bécsben azt hiszik, hogy a felirati javaslatot már egy Apponyi-Wekerle kormány terjeszti a magyar képviselőház elé.

A hadiparancs szépítgetése.

A bécsi *Extrablatt* mai estilapja a következőket írja: A király csodálkozásait fejezi ki Khuen-Héderváry gróf előtt, hogy a tisztán katonai természetű nyilatkozata ilyen, előre nem látott és nem várt, nem is célzott felfogásra és magyarázatokra talált. A király holnap újból fogadja a miniszterelnököt. Remélhető folytatja az idézett lap illetékes forrásból — hogy holnap e kihallgatáson valami olyas fog történni, ami jelentékenyen elő fogja segíteni a helyzet tisztázását.

A *N. Fr. Presse* mai esti lapja autentikus forrásból a legbatározottabban jelenti, hogy a király a jövő héten Budapestre megy és újból megindulnak a tárgyalások a válság megoldására.

Ugyanezee lap írja, hogy a hadiparancsnak a legfelsőbb körök állítása szerint csak az volt a célja, hogy eloszlassa azt a nyugtalanságot, mely a hadseregben és a külföldi közvéleményben (?) támadt a hadsereg jövő sorsa miatt és ama kérdést illetőleg, hogy az osztrák-magyar hadsereget a jövőben is mennyire lehet tényezőnek tekinteni.

Ezért adták ki a hadiparancsot és ezért nem lehet annak a német császár megjelenésekor való kibocsátását pusztán véletlennek tekinteni. Az azonban nem volt egyáltalán a célja, hogy a magyar válság megoldásának praedjudikáljon.

Vilmos császár rólunk.

A *Pester Lloyd* egyik szerkesztője ma délután Bécsben egy államférfiúval beszélgetett, aki szoros összeköttetésben áll a német diplomáciával és ismeri a német császár nézeteit.

Ez az államférfi kijelentette, hogy Vilmos császár a hozzá legközelebb álló szövetséges állam belső ügyeibe nem avatkozik be, de azért nagy érdeklődéssel kíséri a politikai eseményeket.

A magyar válság kibontakozását illetőleg a német császár tartózkodott minden véleménynyilvánítástól, de meg van győződve, hogy ennek a kibontakozásnak Magyarországon és a monarchia érdekében minél előbb meg kell történnie.

Igaz ugyan, hogy Vilmos császár mostani bécsi útja a király egyenes kívánságára történt, de ezt nem szabad arra magyarázni, hogy a viszonyok követelték és politikai okok tették szükségessé.

Audiencia után.

A *Fremdenblatt* ma esti száma egy intervjut közöl, mely Khuen gróf miniszterelnök és a lap egyik munkatársa között folyt le. Khuen gróf a mai kihallgatás után fogadta a hírlapírót, ki előtt a következő nyilatkozatot tette:

— Véleményem szerint Ő felsége Budapestről történt elutazása óta nem változott a helyzet. Hiszen annak idején, mikor a király másodszor elutazott Budapestről, valamennyi párt ismerte a király akaratát és álláspontját. A hadparancs nem más, mint megerősítése az uralkodó köztudomású intencióinak.

Tagadhatatlan, hogy a hadiparancs nyugtalanságot keltett, de hitem szerint ok nélkül. Mert nem irányul Magyarország ellen és nem fordul sem pártcsoport, sem egyesek ellen. Valótlán, hogy a viszony a korona és a nemzet között meg van szarva.

O felsége Budapestre szándékozik utazni. Az időpont azonban még nincs meghatározva.

Héderváry ezután elmondotta, hogy e hó 22-én, a szabadelvű párt értekezletén nyilatkozni fog és reményli, felvilágosításai megnyugtatólag fognak hatni azokra, akik félreértették a király nyilatkozatát.

A képviselőház összehívása.

A képviselőház összehívása ügyében ma érdekes fordulat következett be. Több, mint valószínű ugyanis a *kezdeményezést a szabadelvű párt veszi át* és a szabadelvű párt kebeléből kéri majd a képviselőház összehívását.

Apponyi Albert gróf, a képviselőház elnöke ma délelőtt 9 óra 10 perckor érkezett Budapestre és egyenesen a képviselőházba hajtatott. Kevéssel megérkezése után a két függetlenségi párt részéről Olay Lajos, Polonyi Géza, Kállay Lipót, Lovászi Márton, Bartha Ferenc és Gabányi Miklós keresték fel Apponyi Albert grófit, a kivel rövid ideig értekeztek, azután átnyújtották neki a képviselőház ülésének összehívására vonatkozó kérvényt.

A küldöttségnek Polonyi Géza volt a szónoka. Elmondta, hogy ebben a pillanatban, amikor a nemzet legfontosabb érdekei forognak kockán, nincsen pártkérdés. Éppen ezért a függetlenségi párt a vezetést készségesen átengedi a szabadelvű pártnak, mert azt óhajtja, hogy itt a pártok egyöntetűen járjanak el. A pártnak vezető tagjai tanácskozzanak ebben a tárgyban s ma este közölik a kívánságukat a függetlenségi párttal, amely készségesen vállalja elhatározásukat. Azonban a függetlenségi párt határozottan ragaszkodik ahhoz a kívánsághoz, hogy a képviselőház ülése e hó 23-ika előtt legyen meg, szóval: előzze meg a Reichsrath tanácskozását.

Apponyi a kérvényt átvéve, készségesen vállalkozott arra, hogy a függetlenségi párt óhaját közli a szabadelvű párt vezető tagjaival, amely ilyenformán dönteni fog az ülés napjára vonatkozólag. S közli velük a függetlenségi pártnak azt a kívánságát is, hogy az ülés e hó 23-ika előtt hívassék össze.

A deputáció tíz percig időzött gróf Apponyi Albertnél.

A halasztás politikája.

A M. E. ma esti kiadásában a következőket írja: Ma délelőtt tíz órakor már eleven volt a képviselőház képe. Apponyi Albert elnök kora reggel bejött a hivatalába, ahol csakhamar felkereste Darányi Ignác miniszter és Ivánka Oszkár. A miniszter és a kormánypártnek ez a markáns alakja másfél óráig tanácskoztak az elnökkel.

Darányi miniszter szerepe ugyanaz volt, mint amelyben már tegnap a szabadelvű pártban buzgólkodott: huzni-vonni akarja a dolgokat azzal az okoskodással, hogy addig majd csak lesz valami. Már tegnap abban az irányban izgatott, hogy a szabadelvű párt hétfőre hirdett értekezletét ne tartsák meg péntek előtt. Ma gróf Apponyi elnök pedig a Ház ülését akarta péntekre kitűzteni. Általános az az impresszió, amit különben kitűnő forrásból eredő információink is megerősít, hogy Darányinak s vele együtt a kormánypárt elnyészően kis csoportjának az a reménye, hogy péntekig, legalább egyelőre, a kormányválságot meg tudják oldani s a király hadiparancsáért lesz miniszterelnök, aki a felelősséget elvállalja. Hogy mi ennek az iparkodásnak a célja, azt magyarázni sem kell. És hogy arra az odíozus szerepre az egzárdi jelölt

gróf Khuen-Héderváry, az szinte kétségen kívül álló dolog.

Egy másik vélemény szerint a kormánypárton be akarják várni az osztrák képviselőház ülésének eredményét, ami sok tekintetben megkönnyíti a szabadelvű pártnak az álláspontját.

A házszabályok 252. §-a szerint az esetben, ha a képviselőház ülésait saját határozatával felfüggesztette, husz tag kívánatára az elnök ülést köteles összehívni, a melyre vonatkozó írásbeli kívánságot négy tag adja át az elnöknek, aki a kérvény átvételétől számított négy nap valamenyikére köteles az ülést kitűzni.

Miután a házszabályok határozottan egy ülésről szólnak, az az aggodalom merült fel, hogy esetleg erőszakoskodás esetén a Ház tanácskozása csak egy napig tarthat s az új ülést újabb kérvény alapján csak négy nap múlva hívhatja össze az elnök.

Tudósítónk ebben az irányban Polonyi Géza képviselőhöz fordult, aki az aggodalmakat a következő magyarázattal oszlatta el:

— Hát az igaz, hogy a házszabályok csak egy ülésről szólnak. Mi természetesen csak egy ülést kérünk is. Azonban azon a ülésen a Ház meghatározza a napirendjét s ezzel határoz a folytatólagos ülésekről is. A most taratandó ülésen be fogjuk jelenteni, hogy a képviselőház ülése napirendjéül a hadiparancsot kívánjuk kitűzni. A Ház ebben az irányban határoz. S ezzel aztán ülésezhetünk addig, amíg ezt célszerűnek látjuk.

Az elveszett távirat.

A függetlenségi párt deputációjának látogatása ma olyan titkot pattantott ki, amelynek nagyon botránys és nagyon súlyos következményei lehetnek.

Tóth János, a függetlenségi párt ügyvezető alelnöke csütörtökön délután a párt megbízásából táviratot adott fel Eberhardra gróf Apponyi házelnök címére, amelyben sürgősen kérte utazzék fel Budapestre, hogy fogadhassa a függetlenségi párt küldöttségét, amely a képviselőház összehívását kéri.

Ma aztán kiderült, hogy ezt a táviratot, amit a függetlenségi párt szolgálja csütörtökön délután a népszínház-utcai posta- és táviróhivatalnál adott fel, nem érkezett meg. Hogy ennek a tévedésnek mi lehet az oka, azt a megejtendő vizsgálat deríti ki.

Bizonyosnak tartják, hogy a táviratot olyan valaki elszikkasztotta, a kinek érdekében állott, hogy a telegramm ne továbbíttassék.

Ausztria ellenünk.

A szabadelvű párt egyik vezető férfija fogadta ma délelőtt budapesti munkatársunkat, a kinek a következő kijelentéseket tette:

— A királyi hadparancsról nem nyilatkozom, mert arról pro és kontra tengernyi nyilatkozat jelent meg a lapokban, s pártunk a legközelebbi napokban amugy is értekezletet tart, amelyen részletesen precizirozni fogjuk a párt álláspontját. De nyilatkozom ama komoly veszedelmekről, melyeket a közel jövőben érlel meg. Itt van mindenekelőtt is az osztrák Reichsrathnak jövő héten való egybehívása. Cseppnyi kedvünk sincs hozzá, hogy a szomszéd állam belső ügyeibe beleártsuk magunkat, az meg egyáltalán nem illenék hozzánk, hogy mint alkotmányos érzésű nemzet, egy más állam népképviselőinek egybehívását helytelenítsük. Ám félünk a szituációnak attól az elmergesedésétől, mely ebből az intézkedésből szükségszerűleg következik.

Az osztrák népképviselőket azért hívták

össze, hogy megváltoztassák az odaát már megszavazott ujoncozási törvényt olyképen, hogy Ausztriában tartsák meg a rendes ujoncozást és tekintsenek el a Lajtán túl a harmadéves katonák visszatartásától, mivel ez a rendszabály Ausztria valamennyi tartományában a legnagyobb elégedetlenséget keltette. Van-e ember széles ez országban, aki meg ne lenne róla győződve, hogy e tanácskozás során mázsányi injuriák fognak röpülni Magyarországra? El lehetünk rá készülve, hogy valami egyhangú demonstráció is lesz a Reichsrath részéről nemzeti követelményeink érvényesülése ellen. Ez mindenesetre biztosabb, mint az osztrák kormány által beterjesztendő javaslat letárgyalása. A vége az lesz, hogy a módosított ujoncozási törvényt — a csehek majd tesznek róla — publikálni fogja a hivatalos ujság a 14. szakasz alapján kiadott szükségrendelet formájában és a Reichsrath ülésének egyáltalán pozitív eredménye az ellenünk való demonstráció lesz.

Mindezt megakadályozni nem vagyunk képesek, éppen olyan kevésbé, mint a hogyan lehetetlenség tovább ellentállani annak a mozgalomnak, mely az országgyűlési szabadelvű párt katonai állásfoglalását célozza. Ez az értekezlet pedig szükséges, mert csak így tisztázódhatik a végleges, abalyodott helyzet.

E tengernyi veszedelemben, a melyek közt nem utolsó az államhite megrendülése, a pénzügyi kezelés lehetetlenülése, semmi egyéb nem segít, mint a krízisnek gyors és energikus megoldása. Ha egyszer tisztába hozatott az, hogy a nemzeti óhajok milyen mértékben nyerhetnek kielégítést, ám alakuljon kabinet ezen a bázison. Menjünk el a legszélsőbb határig, a meddig a korona és a nemzet konfliktusa nélkül elmenni lehetséges s e program alapján alakuljon meg az új kormány. Álljon elő a maga becsületes beköszöntőjével a többség előtt is, a parlamentben is. Világosítsa fel az országot arról, mit adhat, mit nem adhat, halljunk tőle komoly, férfias beszédet, azután majd meglátjuk, hogyan alakul a politikai jövő.

Lehet, hogy az ellenzék akkor sem fogja abbahagyni küzdelmét. Nem kétekedünk benne, hogy eljárásában minden körülmények között hazafias meggyőződés fog a vezényelni. Akkor pedig az új kormány számára nem maradhat hátra egyéb, mint az ország valódi akaratának kipuhatolása. Indemnitást kell kérnie, hogy új választásokat elrendeltesen. Ha pedig nem kap, úgy egyenesen az ex lex állapot megszüntetése érdekében kell fordulnia az országhoz.

Ez legyen az a mesnye, a mikor érvényesül az a klasszikus római szó: Suprema lex salus rei publicae esto!

Sorozás erőszakkal.

A generális uraknak ujonc kell és mert az országgyűlés nem fog nekik egyetlen katonát sem megszavazni, hát sorozni akarnak erőszakkal.

Megbízható katonai forrásból arról értesülünk, írja a F. M. hogy a hadvezetőség elhatározta, miképen november hónap folyamán a polgári hatóságok igénybevételevel, esetleg azoknak ellenére soroztatni fog. Ezzel az erőszakos lépéssel azért várnak novemberig, mert ma még azt remélik, hogy október hó folyamán önkéntesen jelentkezni fognak annyian, hogy feleslegessé válik az erőszakos rendszabályok alkalmazása. De ha a hadvezetőségnek ez a reménye nem megy teljesedésbe, akkor sorozni fognak katonai erőszakkal.

A besorozott katonákat azonnal feleskítik és rögtön bevonultatják ezredeikhez, ahol a hat hetes ujoncképzési időmulasztást forszírozott szolgálattal fogják pótolni.

Tisztek a hadparancsról.

Az E-s írja: A hadparancs mély hatást gyakorolt a tisztikarra is, a mint az különben előrelátható volt. Alkalmunk volt egy magasrangú tiszttel beszélni, aki többek között ezt mondotta:

— Ez a hadparancs sokunkat gondolkodásba ejtett, de annyit mondhatok, ami engem illett, ha a császár parancsja: lövetni fogok. Mert muszáj . . .

Szomorúan, csaknem kétségbeesve ejtette ki ezeket a szavakat, mint az olyan ember, aki heves küzdelmet folytat jobb meggyőződése ellen. És ez nem is lehet másképp! Belátbatlan veszedelmek származhatnak abból, ha jó magyar érzésű embereket ilyen rettenetes dilemma elé állítanak.

A tisztikar elkésereve fogadta a hadparancsot és ezt a tényt úgy jegyezzük föl, mint a tisztikar magyar részének kétségbe nem is vont magyar érzésének biztos jelét.

Bécsből érkező magánjelentések híven tükrözik vissza az osztrákok hangulatát. Ezek szerint az osztrák főváros lakossága például valószínűs örömmel üdvözlötte a marakodó népséget egy táborba terelte a magyarok ellen való gyűlölet. Örömmel határtalan; és ez nem is csoda, mert hiszen a hadparancs az érdekükben bocsátott ki, nekik akartak azzal kedveskedni, minden bűntje az ő diadalukat zengi.

Még az osztrák katonák sem rejtik el megelégedésüket. A hogy tegnap kivonultak Vilmos császár tiszteletére, tüntettek Ferenc József császár mellett. Ugy látszik tudják már, hogy a Reichsrath el fogja nekik engedni a három éven való tulszolgálatot; hálásak tehát a jutalomért és a bizalmat, a melylyel a császár a hadparancsban hozzájuk fordult, azzal viszonozzák, hogy tüntetnek mellette . . .

Hároméves önkéntesek.

A katonai hatóságok helyenkint kezdenek nyomást gyakorolni a sorozókötelesekre, hogy önkéntes jelentkezésre bírják őket. Ebben természetesen a helyi hatóságok támogatják őket, mint például Szegeden is. A szegedi 46 k. hadkiegészítő kerület parancsnoksága a következő nevezetes átiratot intézte a városához:

Városi tanács. Szeged.

Szeged, 1908. szeptember hó 12 én.

Megkeresem, szíveskedjék az alább felsorolt önkéntes belépés folytán a hadseregbe besorozott egy- és háromévi önkénteseket azon körülményre figyelmeztetni, hogy a cs. és kir. közös hadügyminisztérium f. évi 9803. II. sz. rendelete értelmében tényleges szolgálatra nem hívatnak be, azonban ha tényleges szolgálatuk kitöltésére jelentkeznek, azt f. év október hó elején megkezdhetik. Jelentkezési határidő egyévi önkéntesek részére október 3, háromévi önkéntesek részére október 5.

Winkler, őrnagy

Az átiratnak, a városi tanács megfelelő kezelése következtében, már is meg volt a hatása, mert nagyon sok egyéves és még több hároméves önkéntes jelentkezett szolgálatra, akiket mind benntartottak.

Katonai parancs a polgárság ellen.

Egyik budapesti esti lap írja: A katonai körök már akcióból léptek. Székes Fehérvárról a következő szenzációs táviratot kaptuk:

Székes-Fehérvár, szeptember 19.

A 69-edik gyalogezred itteni zászlóaljának parancsnoka tegnap délután

napiparancsot olvasott fel, amelyben az foglaltatik, hogy ha a kaszárnyában civil ember jön és politikáról beszélne, akkor le kell tartóztatni és a parancsnokságnak átadni.

A napiparancsnak ez a passzusa csakhamar köztudomású lett a városban és megdöbbentő hatást keltett mindenütt.

Táviratunkat megerősíti a Székesfehérvári Friss Újság is, mely a következőket írja: „Hadiparancs. Székesfehérvár szab. kir. városnak is meg van a maga hadiparancsa. A helybeli 69. lovag Pitreica cs. és k.r. gyalogezred zászlóaljának tegnap délutáni napiparancsban bennfoglaltatik, hogy ha valamelyik civil-ember bejön látogatába a kaszárnyába és politikai dolgokról beszél, azonnal letartóztatandó. A hír szinte híhetetlennek látszik, de kijelentjük, hogy a leghitelesebb forrásból vettük. A mi lapunk sohasem tartozott a lázongók közé, de a mikor felülről ilyen napi parancsok adását merik elrendelni, szomorú aggodalommal látjuk, hogy a kamarilla egész erejével kezdett mozgósítani Magyarországon!”

Valószínű, hogy az összes magyarországi csapatok hasonló szellemű parancsot kaptak. Becsülte a magyar katonaságot a magyar „civiliktől.”

Mint értesülünk, katonáinknál napok óta szinte inkvizitori módon járnak el azokkal szemben, akik újságot mernek olvasni. Csaknem minden nap átkutatják a legénység holmiját, vajjon nem akad-e ott olyan nyomtatvány, amely az osztrák tiszteknek nem tetszik. A három évet szolgált legénységnek mindent ezt mondják:

— Ezt a negyvennyolcas képviselőknek köszönhetitek.

LEGUJABB.

(Lapzártakor érkezett telefon-jelentések.)

A vezetés a szabadelvűpárté.

Ma este igen érdekes dolog történt. A függetlenségi párt ugyanis a mai napon teljesen átengedte a szabadelvű pártnak a vezetését. Az ellenzékiek így gondolkoztak: Ha elfogadja a szabadelvűpárt a vezetését, ez nagy nemzeti megnyíltá hozást eredményez, ha pedig együttes működést nem lehet elérni, a felelősség nem az ellenzéké, hanem a szabadelvű pártot fogja terhelni érte. A szabadelvű párt elfogadta a neki felajánlott iniciatívát, miről a következő táviratunk szól:

Mikor ma délelőtt a függetlenségi képviselők a Ház összehívását célzó indítvánnyal Apponyinál jártak, érdekes jelenet folyt le. A parlamenti bizottság működésének befejezése után, a mikor a képviselőház széjjel ment, az ellenzék pártok vezetői tudvalegleg megígérték Apponyinak, hogy nagyon fontos eseteket kivéve a szabadelvű pártot nem fogják zavarni a kibontakozás munkájában. Ma szükségesnek tartották kimagyarázni, hogy ígéretük ellenére is sürgősen kérik a Ház egybehívását.

Apponyi kijelentette, hogy a fennforgó eset oly fontos, hogy ha az ellenzék nem teszi meg a kezdeményező lépést, ő lett volna az, aki a szabadelvű párt vezetésénél oda hatott volna, hogy a hadparancs megvitatása végett az országgyűlés egybehívassék.

A fogadtatás végén oda nyilatkozott, hogy még ma értesíteni fogja az ellenzékét arról, mikorra óhajtja a szabadelvűpárt a Ház egybehívását. Este 10 órakor küldött is Polónyinak levelet a Pannóniába, tudatta vele, hogy a képviselőház ülését a szabadelvűpárt vezetésével

történt megállapodás értelmében e hó 10 ére csütörtök délelőttre hívja egybe.

Igy a szabadelvű párt a vezetését újból átvette.

A szabadelvű párt-klubban ma este megjelent Apponyi Albert gróf, aki kijelentette, hogy maga is szükségesnek tartja a Ház egységes és méltóságtejes megnyilatkozását.

Ennek a megnyilatkozásnak — ugymond — nem szabad egyrészt a korona jogait sérteni, másrészt kifejezési kell adnia azon aggodalmaknak, melyek a hadparancsokkal szemben felmerültek.

A béke-parancs.

Rendkívül feltűnést okozott ellenzéki körökben a hadparancsnak ma este hivatalosan közzétett magyarázata.

Ez a magyarázat, mely különben valamelyes elégtételféle akar lenni a hadparancs sértő kijelentéseiről, szószerint a következőképp hangzik:

„Legilletékesebb helyen fájdalmas benyomást kelt, hogy a szeptember 16-án kelt hadparancs egy része a magyar közvéleményben oly magyarázatokkal találkozott, a mely értelmet annak a legfelsőbb helyen egyáltalán nem volt szándék adni.

A legfelsőbb Hadur hadparancsában a sereget megnyugtatta, hogy az 1867. évi XII. törvények értelmében a közös hadsereg szétszakítását nem engedni meg és úgy a monarchia, mint Magyarország legsajátosabb létérdekében nem fogja megengedni.

E hadparancs azonban, mely nem közjogi aktus éppenséggel nem prejudikál azoknak a paritás érdekében kívánatos módosításoknak, a melyeket a szabadelvűpárt szükségesnek tart és a melyeket gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök programjába felvett.

E kérdések megoldása a legilletékesebb körök gondoskodásának tárgya.”

Ez a „békeparancs“-nak nevezhető hivatalos közlemény mindenütt mély benyomást keltett.

Míg az ellenzéki körökben ezen nyilatkozat értékét devalválni igyekeztek, a szabadelvű pártkörben a közleménynek különösen utolsó bekezdése rendkívül jó hatást tett. Reménylik, hogy már most sikerülni fog az egységes eljárás alapján a katonai kérdéseket végleg rendezni és a napirendről levenni, hogy azon égető szükségletek megoldásához fogjanak, a melyeket Magyarország közgazdasága okvetlen megkíván.

Az elsimitás.

Bécsből táviratozzák, hogy az ottani mérvadó politikai körökben a hadiparancs ma kiadott értelmezését előhírnökéül tekintik azon kijelentéseknek, melyeket Khuen-Héderváry gróf miniszterelnök a szabadelvűpártuk kedre egybehívott konferenciáján adni fog.

Ezen kijelentések feleslegessé fogják tenni úgy a tervek vett felirat szerkesztését, valamint oly erélyesebb intézkedéseket is, a melynek ma ellenzéki részről proponáltattak.

Még holnap este vagy hétfőn reggel Budapestre érkezik Khuen-Héderváry gróf s érintkezésbe lép a szabadelvűpárttal.

Egyről-másról.

(Egy rettenetes kérdés. — A cselédszerzők ellen. — Cseléd otthon és cseléd-iskola. — Erkölcsi szociológia. — Divatlevél helyett.)

Ira: Lux Terka.

Budapest, szeptember 19.

Talán nem lesz érdektelen a vidéki kedves háziasszonyok előtt, ha az egész ország háziasszonyainak odisszejáról: a rettenetes „cseléd kérdéssről” írok valamit. Itt ugyanis Budapesten most rendezték a cselédszerzők ügyét, nem kis örömmel a budapesti asszonyoknak és viszont keserűségére a cselédszerzőknek, akik nem is képesek ipartársulatuk reputációja érdekében gyűléseket tartani, és tiltakozni a hírlapok rájuk nézve nem éppen kedvező kifejezései ellen.

Bizonyos, hogy a cselédszerzők garázdálkodásai nagyon belejátszik úgy a budapesti, mint a vidéki háziasszonyok életének megkeserítésében, de van némi igazság a cselédszerzők tiltakozásában, illetve felszólalásában is. Nem utolsó igazság, amit mondanak, hogy: a vidékről felkerült cselédet a kvártélyos asszony, hogy minél tovább szipolyozhassa, gavallérokat kerít nekik s ezáltal a cselédleány ily módon is fenntartva magát, vonakodik elállni, nincs kedve dolgozni s ha a sorsa véletlenül mégis úgy fordul, hogy el kell állnia, valami fertőző betegséggel, lomhán, kedvetlenül, fegyelmet nem törve áll helybe. Mindez tagadhatatlan, és a rossz cselédéért a cselédszerzőkön venni el a port, igazságtalanság lenne.

A napokban épp egy urnától kaptam levelet, aki szép, meleg lélekre valló, okos soraival azt magyarázza, hogy lelkes és tehetős asszonyoknak kellene az egész cselédügyet kezükbe venni és meg kellene teremteni egy *cseléd otthon*. Egy olyan otthon, ahol a helyenküli cseléd, amíg ismét elállhatnak, ingyen lakás és ellátásban részesülnének s ez idő alatt azt a munkát, amelyet mindenik tudására nézve végez, az intézet értékesítné. A levél írója utal arra, hogy a francia női szervezetek hasonló intézményekből meggazdagodtak és látva a példát, a magyar intézmény sem szenvedne fiaskót.

Teljesen osztom a levélíró nézetét, sőt tovább megyek. Eleinte talán mosolyogni fognak kedves olvasóim az ötleten, de ha kissé gondolkodnak rajta, azt fogják rá mondani: ez nem is bolondság. Hogy minden háziasszonynak egyik legfőbb vágya: az *ideális cseléd* valóslása, ahhoz egy — *cselédiskola* kellene.

Mondom, ne tessenek mosolyogni. Ha van pincér iskola, ahol az ügyes kiszolgálás minden fortélyára, az asztalterítés minden művészetére megtanítják a pincért, miért ne lehetne egy olyan iskola is, ahol a tizenkét esztendő leánykák, ahelyett hogy pesztokónak adassanak, beállnak az iskolába és tizenhat esztendő korukra mint az ideális cseléd mintaképe lép ki onnan. Ért a háztartásnak minden bibéjéhez, emellett írni, olvasni tud, szerény, jó modoru, dolgos és erkölcös. Mert nagyon sok cselédleány züllik el azon okból is, hogy teljesen tudatlan, ügyetlen, akit ideges háziasszonyok nem törnek meg maguk mellett, kedvük pedig nincs hozzá, hogy tanítsák, oktassák a szerencsétlent és elküldik. Az ilyen tudatlan leány aztán vándorol egyik helyről a másikra, amíg végre elkeseredve és beleunva a nyomorúságba, könnyelmű életre adja magát. Es ez az egész cseléd-kérdés, amint az ember a mélyre pillant, nem csupán a háziasszonyok odisszejárója, nem az ugynevezett cseléd mizériák, de még ennél is súlyosabb, emberiebb kérdés lesz belőle: az erkölcs-szociológia kérdése.

S ha már itt van az ember, még mélyebbre kell bonyolítani, az egész társadalmi élet beteg és romlott idegeibe, aki nagyobb mértékben hibás a rossz cselédéért, mint a cselédszerző maga, egy testület, amelynek iparága, életkérdése: minél többet keresni úgy háziasszonyon, mint a cseléden. A rossz cselédé létezésének egyik nagyon komoly oka a családok romlott erkölcsi és romlott anyagi egzisztenciája is. A cselédnek, mint alsóbbrendű, műveletlen lénynek, példák kellene, szemléltető példák mint a gyerekek a jóról.

Tiszta családi életben, egészséges idegzetű, komoly, dolgos, igazságszerető háziasszony mellett nincs rossz cseléd. Itt év kig ellakik a cseléd, innen megy férjhez és tisztelet s jóemlékkel lelkében gondol vissza hajdani asszonyára, életének végéig. Csakhogy az ilyen háziasszony sok türelemmel szeretettel, elnézéssel neveli magának a tudatlan cselédet, akitől szorgalmat, erkölcöt, jó modort várni rögtön, azonnal, minden szerető tanítás nélkül, oktalanság. Az a szegény cseléd közönséges, sőt durva, nyomorúságos viszonyok között nevelődött a szépről és jóról alig van fogalma és mindenkor joga van az elnézéshez és bocsánathoz.

Ezekről csevegni, illetőleg olvasni, elhiszem, nem nagyon mulatságos, kedves olvasóm, és sokkal kellemesebb lenne a Küry Klári, vagy a Fedák Sári legujabb divatu, „ősz katonáköpenyéről” hallani valamit. Csakhogy a divatos szép asszonyoknak ezzel is kellene ám számolni, hogy a jóizléshez, az esztétika törvényéhez talán egy modell ősz kalapnál is nagyobb kellék: egy tiszta, régi, megbízható becsületes szobaleány. Talán így, a divat közé osztályozva be a cselédügyet, sok szép asszony szívesebben hallgatja meg. Ha így van, bocsánatot kérek a kedves, szép asszonyoktól, amiért előzőleg is nem ebből kiindulva fogtam unalmas mondókámhoz.

A gyoroki csángók kiállítás.

(Részvétel az országos népipartárlaton.)

Arad, szeptember 19.

Ismeretes dolog, hogy Gyulán József főherceg védnöksége alatt 1901. december havában egyesület alakult, melynek célja az Alföldön szegénysorsu tudóvizesek számára egy szaratoriumot létesíteni. Ezen egyesület terve vette azt, hogy célja előmozdítására Budapesten még ez év novemberétől január 6-ig terjedőleg egy kiállítást rendez az *alföldi házi és népipar cikkek*ből.

E kiállításon való részvételre a *gyoroki csángók* között a múlt évben meghonosított és a közönség körében előnyösen ismert *kalotaszegi* mintára szervezett házipart üzö gyoroki csángóasszonyok is felszólítást nyertek. A bizottság mely a házipart vezető, kész örömmel ragadja meg ez alkalmat, hogy e kiállításon részt vegyen, mert ezzel nemcsak a fennebbi jótékony célt szolgálja, de ezen iparágak mennél szélesebb körben való megismertetésére nézve is szolgálatot vél tenni, mire annál inkább is szükség van, mivel Arad és közvetlen környéke megrendeléseit eddig már megtette, a kész munkákat a legnagyobb megelégedésre átvette s most már csak gyéren folynak a megrendelések, miáltal e szépen fejlődőnek indult iparág a megszűnés veszélyének van kitéve, a nép pedig annak, hogy munka hiján — bár dolgozni szeretne — főleg a téli hónapokban inaséget szenvedjen.

A bizottság csak kevés kész munkával rendelkezik s az anyagnak hiján és az idő rövidsége folytán is előre nagyobb arányu mun-

kák elkészítéséhez nem is foghat, ép azért kéri a közönségnak azt a részét akiknek ilyen munkák birtokában vannak, hogy azoknak a kiállítás céljaira kölcsönképen a bizottságnak rendelkezésére bocsássák novembertől január végéig.

Másrészt kéri a bizottság a közönséget, hogy legyen megrendeléseket, mert ezek által kettős jótékonyt gyakorolnak; előmozdítják a tudóvész korlátozására alakult egyesület céljait, másrészt segítenek egy szegénysorsu, dolgozni vágyó népen azért, hogy a kiállításon magát széles körben megismertette, nagyobb arányu megrendelésekhez juthat, a saját megrendelése folytán pedig közreműködik, hogy a gyoroki házipar felleaduljon s e nép szegénységéből felemelkedve, anyagi és szellemi fejlődésnek indulva, megtartassék a magyarság szent ügyének.

Mindazon hölgyek és urak, kik akár a birtokukban lévő kész munkákat a kiállítás idejére átengedik, akár megrendeléseket tenni óhajtanak, forduljanak *Avarffy Gyuláné* urasszonyhoz, kir. ítélőtáblai bíró nejéhez Gyorokra.

Aradmegye virilistái.

(A legtöbb adót fizetők névsora.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 19

Aradvármegye igazoló választmánya már megállapította a legtöbb adót fizető *törvényhatósági bizottsági tagoknak* 1904-re érvényes névjegyzékét, melynek az ex-lex állapotra való tekintettel az 1902. évi adókiivetés szolgált kiinduló pontul.

A névjegyzék *Boros Iván* tb. főjegyző irójában közszemlére van kitéve, hol két héten belül felebbezést lehet beadni ellene Aradmegye igazoló választmányához.

Alább megkezdjük a virilisták névjegyzékének közlését azon hozzáadással, hogy a *-gal jelölték adója törvényes jogcim alapján kétszeresen számított. Ma azok névsorát közöljük, a kiknek adóösszege ezer koronán felül megy.

	Korona
Wenckhelm Frigyes gr. Kigyós	30286 99
Zselénszky Róbert gr. Temesujfalu	22797 15
Károlyi Tibor gr. Mácsa	22366 49
Edelsheim Gy. Lipót br. Budapest	16875 60
Bohus Zsigmond br. Világos	12245 38
Atzel Lajos br. Budapest	11000 09
Kintzig János Arad	9498 03
Bohus István br. Arad	8353 32
Bohus László br. Világos	8003 38
Gantner Károly Uj Szt Anna	7596 15
* Takácsy Sándor dr. Tövisgyháza	7075 96
* Czárán Márton Seprős	5419 44
Telbisz János M. Egyháza	4257 54
Omay Alivér Alcsill	4194 08
Bánhidny Antal br. Arad	3615 34
Hámori László dr. Arad	3606 94
Vásárhelyi László Arad	3469 39
Purgly János Arad	3456 15
Belle János Kerülés	3416 61
Grósz József Lippa	3410 58
Holländer Sámuel Csermő	2978 89
Sternthal Salamon Temesvár	2841 96
Sternthal Adolf Budapest	2739 18
Balta Illés Kerülés	2639 18
Fehér József Seprős	2623 98
Mandl Mihály Uj-Szt-Anna	2579 46
Löwy Márkus Apatelek	2520 84
Wiesenmayer János Uj Szt-Anna	2446 68
Friebeisz Miklós Kurtics	2310 92
Czárán János Seprős	2170 82
Czárán Zoltán Seprős	2170 82
Barkassy Kálmán Algyest	2043 62
Mairovitz Mór Radna	2040 56
Leopold Zsigmond Arad	2028 22
Heizler József Arad	2021 14
Urbán Iván Arad	1979 10
Gr. Königsegg Fidél Tauc	1974 04
Seidner Bernát Berzova	1942 08
Kövrer Márton Szemlak	1767 01
Korbuly István Arad	1762 44

	Korona
Farkas Sándor Arad	1754-44
Reisner Béla Nagy Pél	1738-70
Mahler György Elek	1736-59
Putá Manuilla Ó-Pécska	1693-02
id. Hammer György Elek	1669-29
Babó Iván Arad	1599-02
Bosnyák Imre Holdmészes	1587-75
* Csiky Dániel Gy. Szt. Miklós	1560-24
Kádbé Károly Talpas	1530-94
Konopy Kálmán Odvos	1530-04
Silberreis Simon Uj-Szt-Anna	1521-96
Bolyos Mátyás Pécska	1508-47
Wittmann Antal Elek	1502-47
* Bogdánffy Béla dr. Ternova	1497-98
Hendrey Pál Arad	1482-71
Mittler Zsigmond Arad	1472-82
Abfall Ferencz Pankota	1471-83
* Csiky János Seprős	1423-10
ifj. Gantner Károly Uj-Szt-Anna	1414-20
Czárán Géza Seprős	1389-38
Vertán Ernő Csermő	1383-79
Faschó Moys Sándor Budapest	1312-16
Rozvány József Seprős	1301-17
Mahler Tamás Elek	1281-28
Róth Henrik Szemlak	1270-10
Czárán Gyula Seprős	1263-16
ifj. Mahler György Elek	1254-16
* Issekutz Marcell dr. Pécska	1250-48
* Hász Béla Tővisgyháza	1226-10
Id. Gantner Károly Uj-Szt-Anna	1218-52
Galyik János M.-Egyháza	1216-80
Brandaisz Henrik Simánd	1208-
Kaufmann Sándor Simánd	1175-48
Ackermann József Uj-Szt-Anna	1173-82
ifj. Kintzig János Tővisgyháza	1172-67
Kintzig Béla Konop	1172-67
Rusz István Otlaka	1170-84
* Gyarmathy Ernő Borosjenő	1148-16
Eliás Salamon Ó-Pécska	1139-16
Fábian László Arad	1133-98
Török József Dézre	1114-44
Löwinger Ignátz G.	1110-91
Messer Lipót Kisjenő	1101-81
* Mittler Izidor Arad	1100-44
Zehe János Világos	1051-28
Spitzer Mór Szemlak	1026-68
Rauchbauer Ferenc Ó-Szt-Anna	1041-98
* Ujj János Kisjenő	1012-54
Stengl Ignác Kisjereg	1004-94

SZÍNHÁZ ES IRODALOM.

* **Bácsné szerződtetése.** A vidék egyik legkiválóbb drámai színésznője *Bács Károly* özvegye született *Maár Julia* október hó 1-től kezdve immár végleges tagja az Aradi Nemzeti Színháznak. *Mészáros Kálmán* az Országos Színészegyesület irodalmozgatója ma értesítette *Zilahy Gyula* igazgatót, hogy a szerződés véglegesítésének mi sem áll utjában, *Zilahy* igazgató ezt nyomban tudomására hozta *Bácsné*nek, a ki megnyíló szezón első napjaiban már fel is fog lépni valamelyik kiváló szerepében.

* **Dankó esték az aradi színházban.** Budapesti Népszínházban napról-napra zsúfolt nézőtér előtt hangversenyeknek az ország legnevezetesebb cigánybandái, gyönyörű magyar nóták művészi előadásával áldozva *Dankó Pista* géniuszának. A közönség, amelynek a dolog új is, kedves is egész lelkesedéssel karolta fel az eszmét és gyűlnek a fillérek egyre a legnagyobb magyar nótásköltő szobrára. Az aradi publikum, amely áldozatkészség, feleköltség gondolkodás dolgában nem áll a főváros mögött, bizonyára rokon zénivel fogadja azt a hírt, hogy október hó folyamán az Aradi Nemzeti Színház is rendez három estére terjedő *Dankó-ciklust*. *Zilahy* igazgató megszerezte előadásra a „Cigányélet”, *Dankó* népszínművét s ennek bemutatásával kapcsolatban a jobb aradi és vidéki cigányzenekarok is összemérk a színpadon erejüket. Az előadás tiszta jóvöldelmének egy része természetesen itt is a szoboralap javára megy s úgy tudjuk, hogy éppen a jótékony célra való tekintettel az igazgatóság több aradi műkedvelő urhölgyet fog felkérni közreműködésre, akik cigány kísérettel *Dankó-dalokat* fognak énekelni. A aradi uri zenekarok egy külön estét szándékoznak rendezni az igazgató s az uribanda megnyerésére már lépéseket is tett.

* **Székely Irén pöre.** Nagyon érdekes pör dőlt el tegnap a nagyváradai járásbíró előtt. A pör régi már, *Székely Irén*, az aradi színtársulat volt ünnepeelt primadonnája egy szép napon elhagyta *Somogyi Károly* színtársulatát és Nagyvárad közönségét. A művésznő *Janovits dr.* szegedi igazgató társulatához szerződött. *Somogyi Károly* a szerződést megkötő művésznő ellen pört indított ügyvédjével, a szerződésben kötött 5000 korona vinkulum erejéig. Sokáig húzódott az ügy. A törvényszéknek ki kellett mondania a járásbíró és illetékességét. *Székely Irén* azt állította, hogy ő vinkulumért nem pörölhet, csupán kártérítési pört indíthat ellene *Somogyi*. Erre nézve szakértőként kihallgatták *Mészáros Kálmánt*, a Magyar Színészegyesület elnökét, több színigazgatót s szakértőt. Végül tegnap meghozhatta az ítéletét a járásbíró. A pör *Somogyi* javára dőlt el. Az ítélet *Székely Irén* kötelezi az *ötezer korona vinkulum* megfizetésére.

* **A Dalos Színház Sziklai Kornél**, a Magyar Színház komikusja, a budapesti Városligeti Nyári Népszínház (Dalos színház) a mai napon bérbe vette Sziklai színházában ugyanezen német a főváros előkelőbb közönségének izlését óhajtja kielégíteni s evégből kisebb népszínműveket, népdramákat, vígjátékokat, boházatokot, operettekét és látványos színműveket fog előadni. A színház a jövő évi áprilisban nyílik meg.

A császár toasztja.

(II. Vilmos Bécsben.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

Bécs-ből táviratozzák: Ma reggel 8 órakor *Ferenc Ferdinánd* főherceg a Burg elé hajtattott *Vilmos* császárrért, a honnan mind a ketten a lainni Tiergartenbe mentek cserkészni. Ugy *Vilmos* császár, mint a főherceg is vadászruhában voltak és az utcákon összegyűlt közönség tisztelettel köszöntötte őket. A vadászat 9 órakor kezdődött meg. A cserkészést hajtvadászat követte, amely után 1 órakor reggeli volt. Ezután megtekintették a területet. Ez időben egy vadászenekar a német császárt zenéi meglepetésben részesítette. A kar vadászkiért négyesből áll, melyben minden hang többszörös. A megtekintés után *Vilmos* császár *Ferenc Ferdinánd* főherceggel visszatért a városba. A spanyol udvari lovárdában ma délelőtt 9 órakor mutatvány volt, a melyen jelen voltak a német császár kísérete és a díszszolgálat tételre beosztottak. Az urakat *Kinsky Ferdinánd* gróf, első főistálló-mester fogadta.

A német császár felköszöntőjét ebben az izgalmas világban, mikor minden elejtett szót felkapnak, magyaráznak, mutogatnak és körültapogatnak, szintén sokféleképpen kommentálják. Az osztrák sajtó nagy vehemenciával veti magát a felköszöntő egy passzusára és kimagyarázza belőle, természetesen bizonyos dugóhúzó észjárással, hogy a felköszöntőben *Vilmos* császár Magyarországnak valami kellemetlenséget akart mondani.

De ime a sokféleképpen kiforgatott felköszöntő, melyből az osztrákok mindenáron arzenikumot akarnak kisajtolni.

Mély hálával eltelve arra kérem felségedet, fogadja kegyelmesen benső köszönetem kifejezését azon barátságos szavakért, a melyekkel Felséged üdvözölt, valamint azon szívélyes és fényes fogadtatásért, melyben a mindig vendégszerető és örökké szép Duna mellett császárvárosban, felséged székhelye részesített. Mitsem tehettem szíve-ebben, minthogy felséged kívánságához képest ide-estem, hogy szeretve tisztelt és magas barátságot és szövetségstársaságot üdvözöljem.

Felséged büszke ezredeinek látása szívem öröme szolgált, mert országaink szövetségét Európa békéjének javára hadseregünk hordja és erősíti meg. Amikor tehát poharamat felséged egészségére emelem, kérem egy-uttal, hadd lehessen a birodalomban lévő összes németek érzelmeinek tolmácsolója, azon kívánságnak adva kifejezést, hogy Isten tartsa meg. Ó felsége *Ferenc József* császár és király hurrá! (Elénk hurrá-kiáltások).

Ebből a toasztból a *Neue Freue Presse* a következőket hámozza ki:

„Még feltűnőbb, lehet mondani még tűntetőbb a német császár felköszöntője. Szavai általánosságban inkább az idősebb szövetségeshez való személyes, mint politikai viszonyára vonatkoznak, akit jellemzően „szeretve tisztelt és magas barát és szövetséges” nek szőli. Annál inkább feltűnik az egyedüli ettől eltérő hely, mert ez a szövetséget csak mellesleg érinti, és voltaképpen egy az osztrák-magyar hadseregnek szánt hódolat.

„Felséged büszke ezredeinek látása szívem öröme szolgált, mert országának szövetségét Európa békéjének javára hadseregünk hordja és erősíti meg. „Hogy *Vilmos* császár a két hadseregnek a szövetség fennállására gyakorolt döntő fontosságára éppen egy nappal az emlékeztető chlopy-i hadiparancs megjelenése után mutat rá, ez bizonyára nem véletlen. Éppen mert magától értetődő dolga, hogy a szövetség jelentősége azon a katonai hatalmon nyugszik, mely fölött rendelkezik, közelfekszik a gondolat, a magától értetődőnek kifejezett konstataálásában célzatosság rejlik, olyan célzatosság, hogy bizonyosságot tesz a német császár, miszerint ha nem engedi, hogy a „büszke ezredek”-hez valaki hozzá nyuljon, erre őt nemcsak belső, hanem külpolitikai okok is kényszerítik.

Vilmos császár ezt jelezte, a mennyire hely és idő, de különösen az ügy kényes természetete megengedték. Ha egy atomnyi világossággal több lett volna a beszédben, akkor ez már a házigazda legbelsőbb ügyeibe való sértő beavatkozás lett volna. Ámde így is meg fogják érteni.

Ha *Ferenc József* oly tüntetően mutat rá a német-osztrák szövetség jelentőségére és fontosságára és *Vilmos* császár erre azzal felel, hogy a szövetséget a hadsereg hordja és erősíti meg, akkor ebből önként folyik a következtetés. Így hangzik és csakis úgy hangozhatik: „Ne nyuljatok a hadsereghez!” És akár akarva, akár nem akarva történt, ezt mondja mindenkinek, aki katonai kérdésekkel foglalkozik, annak a német császár felköszöntője, akinek Magyarország iránti rokonszenve köztudomásu és aki ezen rokonszenvének ismételtén kifejezést adott.

Ez talán a két császár jelenlegi találkozásában a legkülönösebb. Talán Magyarországon is kénytelenek lesznek erről tudomást venni.”

TANÜGY.

(—) **Pályázat tanítói állásokra.** Aradvárvs községi elemi iskoláinál egy tanítói és két tanítónői állás rendszeresített, melyekre most az iskolaszék pályázatot hirdet. Az 1200 korona törzsfizetéssel és 400 korona lakáspénzrel javadalmazott állásokra a pályázati kérvények október hó 5-ig adandók be a város iskolaszékéhez.

(—) **Egy igazgató-tanító jubileuma.** *Szabados József* battonyai igazgató-tanító negyvenéves tanítói jubileuma alkalmából szép ünnepséget rendeznek Battonyán e hó 27-én. Az előestén a dalárda közreműködésével fáklyás-zene lesz, másnap pedig istentisztelet, a róm. kath. iskolaszék díszgyűlése, küldöttségek tisztelgése, banket, este műkedvelői előadás a színpadon. A banketre *Klivinyi Lajos* tanítónál válthatók előre a jegyek.

Kossuth születésnapja.

(Országos ünnepségek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 19.

Ma volt százegyedik évfordulója annak a napnak, a mikor Kossuth Lajos született. Nemzetünk történetének mértékdjelző állomása ez a nap. Oly ünnepnapot jelent, a mely valahányszor ismétlődik, a szent tüzet újra, meg újra felgyújtja a magyar ember szívében. Azt a tüzet, a melyet a szabadság legnagyobb bajnoka és halhatatlan apostola, Kossuth Lajos, hatalmas tűzszloppá szított és a mely egy nemzetet szólitott sorompóba, hogy legdrágább kincsét, szabadságát és önállóságát kivívja.

Minden évben fölül Kossuth Lajos emléke, kiszáll sirjából s emlékezteti a nemzetet, hogy a harcnak még most sem szakadt vége. Most amikor annyi becses tulajdona a nemzetnek van kockán, amikor hevesebb a harc, mint valaha, mindenki kétszeresen érzi, hogy Kossuth Lajos szelleme itt jár köztünk.

A nagy nap évfordulóját országsszerte megünnepelték.

(A fővárosban.)

A budapesti Kossuth-ünnepéről tudósítónk a következőkben számol be:

Az egyetemi ifjuság négyes sorokban vonult ki a temetőbe. Utközben a közönség sorából nagyon sokan csatlakoztak az ifjakhoz.

Kossuth sirjánál Hoffmann Ottó joghallgató beszédet mondott, és ennek végén felolvasta a király hadiparancsát, mire a hivatalos lapot, melyben a parancs megjelent, elégette.

Az ifjak hazafias dalokat énekelve vonultak hazafelé s azután rendben eloszlottak.

(Aradon.)

Kossuth Lajos születésnapját szép ünnepélyvel ülte meg ma este a Jókodv asztaltársaság

Az ünnepélyt társasvacsora előzte meg. Ezután Nagy Kálmán diszelnök nyitotta meg szép beszéddel az estét. Utána Kosztka Mihály szavalt a nagy hatással az ez alkalomra irt gyönyörű költeményét. Az ünnepi beszédet Müller Károly tartotta s a megkapó hasonlatok általános lelkesedést keltettek. Végül Borhegyi Károly elnök zárta be az ünnepélyt. A hatást növelték az asztaltársaság dalárdájának szép és precíz dalai.

Az ünnepély után következett a közgyűlés. Elnöknek újból Borhegyi Károlyt választották meg; alelnökök lettek: Huzó István, Tenczlinger Károly, Menczer Gyula; titkár: Erdélyi István, pénztárnok: if. Valentiny József, könyvtárnok: ga János, ellenőrök: Szász Róbert, Weinberger Ferenc. Választottak még husz választmányi tagot.

Végül beszédeket mondtak. Huzó István, Schwartz Zsigmond, Nagy Kálmán, Targó Lajos, Sipos Jenő, Zeley Kálmán.

Az ünnepélyen jelen voltak Szidor Jánosné, Borhegyi Károlyné, Varga Jánosné, Valentiny Józsefné, Farkas Ferencné, Mócz Jeremiásné, Szabó Istvánné, Orth Lajosné, Schriffert Róza, Müller Károly, Nagy Kálmán, Benedek Árpád, Szalai Arnold dr., Szegő Hugó dr., Austerweil László dr., Kosztka Mihály, Klapok Alajos, Schwarz Zeiga, Zeley Kálmán, Milkó Izidor, Ravasz Imre, Huzó István, Millig Mátyás, Körösi Mihály, Láng Viktor, Hanacsek Béla, Borhegyi Károly, Erdélyi István, Tenczlinger Károly, Menczer Gyula, Georgiades József, Kóvágó István, Menczer Gyula, Leviczky Béla, Tschenska Agoston, Hadady Sándor, Orth Lajos, Mócz Jeremiás, Varga János, Rutikay Agoston, Weinberger Ferenc, May Soma, Pucsera János, Schvarcz Aurél, Farkas Ferenc, Szász Róbert, Kohut Ferenc stb.

(Kossuth szülőhelyén.)

Sátoraljajhelyen és a közeli Monokon, hol Kossuth Lajos született, lelkes ünnepségek folytak le ma.

Kossuth Ferenc és több függetlenségi párti képviselő utazott Sátoraljajhelyre, hol az év-

forduló alkalmából az ottani függetlenségi párt zászlószentelési ünnepélyt tartott. Délben banket volt, este diszelnadás a színházban. A várost fátylasmenet járta be, mely Kossuth Ferenc lakása elé vonult. Itt Kossuthhoz üdvözlő beszédet intéztek, melyre 6 választolt.

A közeli Monokon Kossuth Lajos szülőháza előtt folyt le az ünnepély. Az itt elhelyezett emléktáblát beszéd kíséretében megkoszorúztak.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi zanekevelők egyesülete szeptember hó 27-én, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg a városháza emeleti kistermében f. évi rendes közgyűlését, melyre az egyesület tisztelt tagjait ezton hívja meg az elnökség. Tárgysorozat: 1. A választmány évi jelentése. 2. Pénztáros jelentése. 3. Számvizsgáló-bizottság jelentése. 4. Költségvetés megállapítása. 5. Elhalálozás folytán megürült két választmányi tagsági hely betöltése. 6. Indítványok.

(*) A „Kossuth Lajos“ bejegyzésű és temetkezési egyesület szeptember hó 20-án d. u. 8 órakor saját helyiségében rendes választmányi ülést tart.

(*) Az erzsébetvárosi Testvériség agghonvédekét segélyező asztaltársaság holnap, vasárnap délután 5 órakor tartja havi értekezletét Rittler János vendéglőjében.

Magyargyalázó katonatiszt.

(Bizalmas parancs a tisztetekhez.)

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, szeptember 19.

Pozsonyban ma szobafogságra ítélték egy csász. és kir. százados urat. Derék egy katona ez: Struchly-nak hívják és a vadászoknál szolgál. A büne nem sok. Csekélység az egész. Elmondott bennünket, magyarokat, mindenféle bitang, gazember népnek, a mely nem érdemi meg, hogy az isten melegítő napja rásüssön és szivja azt az egészséges, jó levegőt, mely a „Kárpátoktól az Adriáig“ terjed.

A százados urat előfoglák és maga a hadtestparancsnok, Frigyes főherceg mérte ki rá a büntetést. Ez egyelőre szobafogságra szól, azután pedig a megvadult katonatisztet át fogják helyezni más ezredbe.

Struchly ur nyilvános korecsmahelyiségben hangoztatta mosdatlan szájra valló káromlásait. Az egész vendéglő füle hallatára ekkép orditozott:

— A magyar nép utálatos és komisz, mely csupa zsidóból és renegáttól áll. Hat esztendeje már, hogy e disznó országban lakom s minduntalan azt tapasztalom, hogy ez az alávaló nép vissza: a szabadság jogával. Bojkottálni kell a magyarok társaságát, ilyen bagázszzsal egy szót sem érdemes váltani . . .

Es nem akadt a teremben senki, a ki a megvadult katonatisztet leütötte volna! Pedig ugyancsak sokan hallgatták fertelmes szidalmait.

Hja, Pressburgban történt az eset, Pressburgban . . .

De mégis, feljelentés folytán a korpskommandóhoz került a botrány. No, a megtorlás elég gyorsan jött, mert Struchly ur tegnap este volt szives elkövetni politikai elfelfuttatását és már ma délben — hogy a stilszerűség kedvéért megmaradjunk a katonai nyelvénél — elkaszlították. A „cimmarrest“ azonban csaknem olyan, mint semmi. A százados ur azt tehet, a mit akar, ehetik, ihatik, akár pezsgőzhet is, ha pénze van, vendégeket fogadhat a nap minden órájában, éppen hogy csak ki

nem mehet a szobájából. De azért mégis jól esik nekünk, hogy megbüntették. Főleg, hogy maga Frigyes főherceg, az uralkodóház tagja büntette meg.

Nevezetes, hogy a Struchly-botrányból kifolyólag bizalmas napiparancs ment a pozsonyi helyőrség összes tisztjeihez, melyben meghagyatik nekik, hogy nyilvános helyen a politizálástól tartózkodjanak, főleg pedig tartsák magukat vissza a magyarokat sértő, bántalmazó kifejezésektől.

Erre a rendeletre, úgy érezzük, Formanek és Struchly urak „nyilatkozatai“ után égető szükség volt.

Országos tornaünnep Aradon.

(A hetedik tornaszövetségi ünnepély. — Országos közgyűlés. — Huszonöt éves jubileum. — Zászlószentelés.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, szeptember 19.

Holnap, vasárnap nagyszabásu ügy foglalkoztatja az aradi tornaegyesületet. A jövő évben Aradon rendezendő hetedik országos tornaszövetségi ünnepély és közgyűlés, továbbá az egyesület huszonöt éves jubileumi ünnepélye, zászlószentelése kerülnek megbeszélésre. Ez alkalmából vendégek is érkeztek a tornaegyesületnek: Jász Géza, a tornaszövetség titkára és Maurer János, a budapesti nemzeti tornaegyesület művezetője, mint a tornaszövetség igazgatóságának tagjai. A vendégek már ma este megjöttek Budapestről s Steinitzer Pál dr. a tornaegyesület alelnöke, Nagy Sándor titkár-művezető és több választmányi tag fogadták őket.

A nagyszabásu terveket az egyesület választmányi ülése fogja tárgyalni. Megállapítják az ünnepély sorrendjét s szoba kerül annak helye is. Vagy a vaggongyár melletti mezőn, vagy ha elégséges a terület, a Ferenc-téren, esetleg a liceum előtti játszótéren rendezik az ünnepélyt.

Kapcsolatosan közgyűlést is tart a tornaszövetség. Ugyan ezen alkalomkor ünnepeli meg az aradi tornaegyesület fennállásának huszonötödik évfordulóját. Az országos jellegű ünnepély programjába torna- és atlétikai versenye, vivóakadémia lesznek felvéve.

Ot év előtt tartotta a tornaszövetség legutolsó ünnepélyét, melynek színhelye Sopron volt. Az ünnepélyeket öt évenként rendezik ezentul, míg hajdan három, majd négy évenként tartotta. Azért volt szükség a kisebb időközre, hogy az ünnepélyek száma felemelkedjék, s ez által látszólagosan közeledjünk a nyugathoz. Németországban például, öt éves időközökben, már tíz ilyen ünnepélyt rendeztek. Most már, hogy a magyar tornaszövetség nagyobb számot ért el, megmarad az öt éves időköz mellett. Az ötös számnak klasszikus jelentősége van, amennyiben öt évenként rendezték a jelen tornaünnepélyek őst: az olimpiádokat.

A jövő évre azért választották Aradot színhelyül, mert itt éppen ez időben üli jubileumát az ország egyik legszebb multu sportegylete: az aradi tornaegyesület. Méltóbb helyet, éppen erre való tekintettel, nem is találhattak volna, mint Arad.

Érdekes és jellemző is, hogy a huszonöt esztendő óta, hogy az egyesület fennáll, milyen kevés változás volt a vezetőségben. Az első elnök Péterffy Antal volt, kit Robitzek Agoston dr. és Urbán Iván követtek. Az egyesületnek huszonöt év óta művezető-titkára Nagy Sándor tornatanár, aki kiváló működésének és szakérteelmének gyümölcsét látja a jövő évi szép ünnepélyben.

HIREK.

A hadiparancs kihirdetése az aradi házierejében.

Arad, szeptember 10.

Az aradi cs. és kir. 33. gyalogezred parancskönyveiből ma nevezetes irást olvastak föl: másolatát a *Olopy*-ban kiadott *hadparancsnak*, a mely Magyarországon az alkotmány váltságát, s a nemzetnek legkínosabb napjait emlékeztette. A hadparancsot közlő *Armee-Verordnungsblatt* tegnap érkezett meg, s annak nyomán azt ma hadparancsban kihirdették.

A hadparancsot a monarchia minden csapattestében köteleességszerűen kihirdetik, de az aradi gyalogezredet annyival inkább illette az, mert a 7. hadtest keretében részt vett a délmagyarországi hadgyakorlatokon, a melyek lefolyása fölött a nevezetes hadparancs bevezető soraiban különös megelégedését fejezte ki az uralkodó.

A hadparancs kihirdetése egyszerűen, minden magyarázó kommentár nélkül történt. Szinte föltűnően kerültek minden oly magyarázatot, a mely azt tüntette volna föl, mintha a tisztek politizálni akarnának. Néhány századnál csak azt tették hozzá, szóval, a mint hallották, a király a nagy manőveren nagyon meg volt velük elégedve, a mi nem kis dicsőség az ezredre is.

A többi persze a legénység, mely nagyobb részben oláhokból, meg svábokból áll, fölöttébb közömbösen fogadta. Mit értették ők, hogy az uralkodó mennyire óvja a hadsereg egységes voltát és hogy respektálva az egyes néptörzsek faji előnyeit, azokat a nagy egész javára kívánja gyümölcsöztetni. A ki valamit értett belőle, az is lelkesedés nélkül hallgatta. Furcsa is volt: máskor kerítették velük a politikát, most pedig olyan dolgokat olvastatnak föl előttük, a mit, ha meg akarnának nekik „értelmezni” — a mint a többi parancsot szokás — a tiszteknek az egész magyar politikai helyzetet elébük kellene tárni. Persze, arról szó se lehetett.

A glédába állított századok haptáiban állva, meghallgatták az allerhöchtes Armeehöfheit. — Az Abreten-nél pedig kivált egy bus csoport: a háromévesek. Azt mondogatták:

— Azt nem mondja a király, hogy hazamegyünk-e . . .

— **Tartalékos tisztek lemondása.** Budapestről táviratozzák, hogy a hadparancs következménye legközelebb a tartalékos tisztek sorainak megrikkulásában fog nyilvánulni. Megbízható forrásból értesül ugyanis budapesti tudósítónk, hogy számos tartalékos tiszttel a nemzetsérvő hadparancs miatt lemondott tiszti rangjáról. Ez pedig elég kínosan érinti majd a katonai vezetőséget.

— **A király véleménye.** Jó forrásból halljuk, — írja a P. H. — hogy az ideai délmagyarországi hadgyakorlatok után a királynak arról is jelentést tettek, hogy a magyar nép mily érzelmeikkel viseltetik a katonák iránt és hogy mint bánt velük. Hogy ez idő szerint miért kellett erről jelentést tenni, nem igen szükséges magyarázni. A hadügyminiszter volt az, aki a felséget informálta, még pedig úgy, hogy a nép a gyakorlatozó katonákat nemcsak szívesen, de szeretettel is fogadta, ami azt jelenti, hogy Magyarországon lelkesednek a hadseregért. A király, mikor a hadügyminiszter az ő mondanakáját elvégezte, elgondolkozott és így szólt:

— Az ötvenes évek elején, mikor még az országban nagy volt a forrongás s a katoná-

kat épen nem szerették, a nép szintén szíves és barátságos volt a náluk elszállásolt katonák iránt. Ez azonban nem azt bizonyította, hogy a magyarok lelkesednek a hadseregért, hanem csak azt, hogy a *vendégszeretet vérükben van.*

— **A motorkocsik új menetrendje.** Az Aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága ma becsátotta ki új menetrendjét, a mely f. évi október 1-én lép életbe s a jelenleg érvényben lévő menetrendből a következő eltéréseket tartalmazza: Az Arad-újszentanna-kétegyházi vonalrészén a személyforgalom nagyobb részt motormenetekkel bonyolítottatik le. A motorok Aradról indulnak d. e. 7.13 és d. u. 12.50-kor, Újszentannára érkeznek 7.58-kor, illetve 1.32-kor és Kétegyházára 9.32-kor, illetve 3.04-kor. Visszafelé a motorok indulnak Kétegyházáról 9.50 és d. u. 3.35-kor, Újszentannára érkeznek 11.20 és 5.15-kor, Aradra pedig d. e. 12 órakor és d. u. 5.58-kor. A motormenetek mellett Újszentanna és Kétegyháza közt egy *vegyesvonat* közlekedik. Ez Újszentannáról indul este 6.10-kor, Kétegyházára érkezik 8.28-kor. Visszafelé Kétegyházáról indul reggel 5.13-kor és Újszentannára érkezik 7.05-kor. Az Arad-mezőhegyesi vonalon egy motorkocsi október 1-től kezdve már Aradtól Mezőhegyesig és vissza is fog közlekedni. Az alábbi menetrend szerint: Arad a városháztérről indul este 5.29-kor, Mezőhegyesre érkezik 7.32-kor. Visszafelé Mezőhegyesről indul reggel 4.51-kor, Arad városháztérre érkezik 6.48-kor. Arad-városháztér és Battonya közt indul reggel 8.04 és d. 12.01-kor. Battonyára érkezik d. e. 9.29 és d. u. 1.30-kor. Visszafelé Battonyáról indul d. e. 10-kor és d. 2.37-kor, Arad-városháztérre érkezik d. e. 11.30 és d. u. 4.01-kor. Az Arad-csanádi vasut többi vonalán egyébként október 1-ével nem lesz semmi változás.

— **Széchenyi pása — budapesti tüzoltó főparancsnok.** Köztudomás szerint nemrégiben Budapesten töltött néhány napot *Széchenyi* Odön pása, a konstantinápolyi tüzoltóság főparancsnoka. Ez alkalommal, meghitt barátai között ama óhaját nyilvánította, hogy honvágya sokkal erősebb, mint valaha s nem lehetetlen, hogy rövid időn belül visszatér s végleg itthon marad. Most, hogy *Scarboussky* Szaniszló volt tüzoltó főparancsnokot felfüggesztették állásától, mérvado körökben mozgalom indult meg, hogy Széchenyi pasának ajánlják fel a budapesti tüzoltóság főparancsnokságát, egyszersmind fokozatosan fejlesztve a tüzoltóság létszámát, teljes rendszerváltozást léptessenek életbe, azonkívül a főparancsnoki fizetést is jelentősen emeljék.

— **Ellopott mozgósítási tervek.** Lembergből táviratozzák, hogy a *staniszlau* lovassági parancsnokság irodájából ellopták a mozgósítási terveket.

— **Lehullott vándormadarak.** Meglehető ritka vadászesemény játszódott le tegnap estefelé a Szabadság-téren és annak környékén. A közeli utcák lakói 9 óra után a levegőből jövő rettenetes sipolást, gágogást és egyéb e fajta zajt hallottak. Amikor az ég kitisztult, észre lehetett venni, hogy óriási vándor madárfalkák húznak végig a város felett. A Rákóczi-utca egy udvarára ez időtájt egész sereg ilyen vándormadár hullott le. Találtak egy udvarban két vadlilit, három vadrucát, egy csomó fürjet és fülemilét. A szabadság-térnek szintén kijutott az áldásból, itt különösen sok fürj esett le. A téren járó emberek formális vadászatot rendeztek az esti órában a nagy téren s a megijedt állatok a koscsik alá és a szobort övező kis parkba menekültek. A madarak nyilván Északmagyarországból keltek utra délfelé, mert az idén szokatlanul korán állt be a hideg időjárás. Utközben aztán nagyon kifáradtak a légi utasok és

erejük fogytával leestek. — A Szabadság-téren még ma délután is fogtak össze néhány fürjet. Érdekes, hogy a téren álló öreg asszonyok ebből a ritka látványból azt következtették, hogy háború lesz az országban.

— **Az izr. templom tűzbiztonsága.** Aradváros tanácsa mai ülésén az aradi izr. templom ismert tűzbiztonsági kérdésével foglalkozott. A kapitányi hivatal az épületen több módosítást rendelt el, s ez ellen az izr. hitközség a tanácshoz felelkezett. Elrendelték, hogy az egyik női karzaton két új kijárót csináljanak, s ennek a hitközség eleget is tesz. A másik karzatról az utcára vezető kijárót kell nyitni. A hitközség ezt a rendeletet megfelelkezte, a tanács azonban a felelkezést elutasította. A terrasz-szerű női karzaton csupán százhusz személy számára találta a kapitányi hivatal elégségesnek. A hitközség százhatvan személyben kérte a maximumot megállapítani, s ennek — a főkapitány hozzájárulása után — a tanács eleget is tett. Az Árpád-térre vezető falépcsőnek kölépcsővel való kicserélésére, s a lépcső hirtelen kanyarulatának szelidebbé tételére is köteleztetett a hitközség mely a rendeletnek ezt a részét is megfelelkezte. A tanács a munkálat végrehajtását rendelte el, ha csak a hitközség nem talál valamely más kiegészítő módot.

— **A német császár kitüntetése.** Bécsből táviratozzák, hogy a német császár mostani bécsi tartózkodása alkalmából *Gromon* Dezső honvédelmi államtitkárnak az első osztályú koronarendet, *Szánthó*, *Szterényi* miniszteri tanácsosoknak és *Szabó*, *Lipthay*, *Reisz* Gedeon osztálytanácsosoknak, végül *Urs* rendőrtanácsosnak a II. osztályú koronarendet adományozta.

— **Bomba a kaszányában.** A sérelmes rendelet, mely a katonákat az édes otthon évezetétől fosztja meg, megdöbbenően éllemlössé teszi a katonákat. Azokat a katonákat, akiknek a regloma szerint a fejök helyén bornyu, a szívök helyén bakkancs van. Ha igaz az a hír, melyet Zomborból táviratilag kapunk — s nincs ok a kételkedésre, — akkor mindinkább veszedelmesebbre fordul a helyzet katonáknál. Végzetes és következményeiben beláthatatlan példával jártak elől a zombori házierej hároméves katonái. Zomborból azt a hirt táviratozzák, hogy a *Ferenc József* laktanya egyik legénységi termében az ezred szabója egy bombát talált. A vegyvizsgálat kiderítette, hogy a bombában a legveszedelmebb robbanó szerék voltak elhelyezve. Ez a bomba kétségtelenül a katonák visszatartásával függ össze és azt hiszik, hogy az elkeseredett legénység akként akarta használni, hogy egy kivonulás előtt meggyújtja a kanócot és a kaszánya akkor fog légberepülni, mikor senki se lesz benne. Reménylették a katonák, hogy a terv sikerülése után az öreg legénységet hazabocsátják, mert nem lesz kaszánya.

— **A Kossuth-név bepiszkolása.** Egy idő óta Aradon ocsmány verset terjesztenek. *Protekcio* a címe, s erkölcstelen voltánál fogva különben is rászolgál a hatósági üldözésre. Ez azonban még az enyhébb fele a dolognak, mert tudni kell azt, hogy a verset, mely litografia útján van sokszorosítva, négy fillérért árulják azzal, hogy a befolyó jövedelmet a *Kossuth-szoborra* fordítják. Vagy szemérmetlen gazság, vagy ostobaság adta ezt az eszmét a vers terjesztőinek, de csakis úgy sikerül a terve, ha akadnak vásárlói a piszkos versnek. Reméljük, hogy nem találkozik senki, aki ily uton óhajt adakozni a Kossuth-szoborra. Az ügyre felhívjuk a hatóság és a Kossuth-szobor-bizottság figyelmét.

— **Az aradi ipari gépkiallítás.** A m. kir. technológiai iparmúzeum által az aradi kereskedelmi és iparkamara közreműködésével rendezett *cipészipari munkagépkiallítás* szerdán délelőtt 12 órakor nyílik meg a nyári színház színpadán. Ebben a kiállításban működésben mutatják be az érdekelt iparosoknak mind-

azokat a gépeket, a melyeket a lábellen kézi-tésénél a versenyképesség előmozdítása, a munka gyorsítása, könnyítése, olcsóbbá és szabatosabbá tétele érdekében használni lehet. A kiállítás célja az, hogy a kisiparosok megismerjék a gépeket és azok kezelését és tájékozva legyenek a felől, mely eszközök segítségével létesíthetnek olyan közös műhelyt, a melyben a nagyforgalom számára készárakat állíthassanak elő az idegen bolti portékák kiszorítására. A kiállítás, mely egyike lesz a legtanulságosabbaknak, egy hétig lesz nyitva mindennap délelőtt tíz órától délután négy óráig és azt bárki díjtalanul megtekintheti. A kiállításba a bejárás a Marospart felől, a színházi udvarra vezető kapun át lesz.

— **Eljegyzések.** *Tabajdi Károly* nagyzerindi jegyző ma váltott jegyet *Tamásdán Kincses* Jolán kisasszonnyal, néhai *Kincses József* ev. ref. lelkész leányával.

Melzer Mór, az Agrár takarékpénztár tisztviselője eljegyezte *Kohn Fülöp* battonyai fakeskedő kedves és szép leányát, Irénkét.

Erber Ernő debreceni nagykereskedő eljegyezte *Fleischmann Janka* kisasszonyt, *Fleischmann Mór* debreceni nagykereskedő leányát.

— **Hadnagyból őrmester.** Sokat beszélnek most katonai körökben egy szegedi utászhadnagyról, aki megjárta a „Dolovai nábob leánya” Tarjánjának történetét. Azaz hogy csak félig, mert először is Tarján beadta ugyan lemondását a főhadnagyi rangról, kérte is beosztását mint őrmester, azonban a dologból, hála *Jób Vilma* forró szerelmének, nem lett semmi. A színműben nemesebb indokok motiválták meg ezt a szándékot, a jelen eset azonban csak annyi, hogy *K.* utászhadnagy lemondott az egy csillagról és a három után áhitozott. Nem amelyik ezüstből való, hanem a kaucsukból való után. Jelenleg már valamelyik gyalogezredben folytatja, kisebb hatáskörrel kétségen kívül, hadi működését, föltéve, ha tényleg jelentkezett állomáshelyén. Az okról sokat beszélnek, de maga *K.* nem igen titkolta vidám bucsuzgatásai közben. Katonáéknál egéruznak nevezik ezt az ön-maga-kivánta degradációját, ami inkább lehet kényszer-okozta szorultság, mint ambíció, pláne a jelen esetben, amikor a hadnagyi rang visszanyerhetésének reménye nélkül még három esztendőre kell szolgálnia. Azt is beszélnek, hogy ez az egéru olyan barakiri féle, mert különben le kellett volna fogni azokat a csillagokat s akkor a létszámban csak mint „őrmestertől lefelé” foglalt volna helyet.

— **Halálozás.** Egy kiterjedt előkelő aradi családnak idős tagja hunyt el tegnap; özv. *Steinitzer Mór*né, szül. *Steinitzer* Emilia. Az elhunyt urnó hetvenhét éves korában, hosszas szenvedés után költözött el; e hó 21-én délután három órakor temetik el az Erzsébet királyné-köru 32. sz. házból a felső temetőbe. Az elhunytban *Steinitzer Félix* az aradi ügyvédi kamara titkára édesanyját gyászolja.

— **Életmentő hölgyek.** *Talpas* község határában a Fekete Körösben fürdtek pénteken *Szen Vilma* és *Hess Janka* uri leányok. Egyszerre hangos kiáltásra lettek figyelmesek, mely a közelből hallatszott. Oda siettek s egy fuldokló kis leányt kétségbeesve nyújtotta feléjük karjait. A leány még sikerült kimenteniök. Érdekes, hogy mikor később a hálálkodó leányt megdorgálták, sóhajtozva mondta, hogy inkább hagyták volna megfulni.

— **Felolvasás a Kereskedők Körében.** *Farkas Ferenc* vasárnap este kilenc órakor az *Aradi Kereskedők Körében* felolvasást tart az új rendszerű, egyszerűsített amerikai könyvvezetésről. A felolvasásra a kör tagjait, valamint az egyéb érdeklődőket ez uton hívja meg *Tedeschi Viktor* elnök.

— **Kecskeméthy Győző** — póttartalékos. A székesfejevári honvédkiegészítő parancsnokság most bocsátotta ki a póttartalékos ujoncok be-

hívójegyet. Ezek közül a legérdekesebb az a behívó, a mely *Kecskeméthy Győző*nek, a hírhedt sikkasztónak nevére szól. Az ismeretlen helyen bujdosó fiatalember ugyanis póttartalékos a 17. honvédgyalogezredben, a hová 1901-ben sorozták be. A behívót természetesen nem kézbesíthették, hanem nyomozás végett áttették a rendőrségre. A nyomozás befejezése után szökött katonának fogják nyilvánítani *Kecskeméthy*-t, a kit tehát a sikkasztáson kívül most már a dezertorság bűne is terhel.

— **A petrozsényi kiállítás legújabb értesítés** szerint október hó elsejéig marad nyitva. Ennek folytán az aradi kereskedelmi és iparkamara értesíti mindazon iparosokat, a kik ezt a kiállítást és egyben a híres zsírvölgyi szénttelepeket és szénosztályozót megtekinteni kívánják, hogy a kedvezményes áru menetjegyzigazolványokat szeptember hó 30 ikáig terjedő érvényesül a kamara irodájában még mindig átvehetik. Ezen igazolványok a gyorsvonatokra is érvényesek.

— **Könyörülő szívek figyelmébe ajánlunk egy szegény, nagy nyomorral küzdő özvegy asszonyt, aki- nek ugyszólván tiz év falatja sincs s öt apró gyermeket kell eltanulnia, nevelnie.** A nyomorságnak ez a szívet megindító tanyája a Part-utca 10. számú házban van. Ott lakik *Markovics Agostonné*, a szerencsétlen asszony a kinek sorsára jóságú emberek hívták fel a figyelmünket. *Markovics*-nét még azzal is sujtotta a végzet, hogy nagy leánya ki már munkában segélyére volt, a napokban megtévelydött. Nemesen érző emberek jóságába ajánljuk a szerencsétlen családot, melyek segélyezésére bármely csekély adományt szerkesztőségünk is elfogad és nyilvánosan nyugtáz.

— **A Berlitz-iskola újabb évfolyama.** Az elmúlt tanév szép eredménye után a Berlitz-iskola második évfolyamát is megnyitja Aradon. Ha elég jelentkező akad, legközelebb megkezdődik a tanítás angol, francia, esetleg román és német nyelvből. Jelentkezhetni az intézet igazgatóságánál: Budapest, VII. Erzsébet-köru 15. sz. és személyesen naponta déli 12 és 1 óra között Aradon a városi kávéházban.

— **A bíró ur Wertheim-kasszája.** Maramaros vármegye Szinevér községének érdemes bírája eladta a községi erdőt s felvette a sok ezres bankó vételárát.

— Hát azután biztonságban van-e a sok pénz bíró uram a községi kasszában — kérdi a főszolgabíró egy pár nap múlva.

— Már hogyné vána — mondja a bíró.

— De hátha ellopják?

— Hej kérem, vót nekem eszem, azért állítottam a kassza mellé két markos legényt, hogy vigyázzanak rá.

— Am a legényeket le is bunkózzhatják, bíró uram!?

— Hej kérem, vót nekem eszem, mert hát nem tettem én a kasszába a pizt, ehun van a lajbimba varrva.

— **Meglopott főszolgabírói-hivatal.** A *pöstyéni* főszolgabírói hivatalban, mint ezt egy tudósítás hírül hozza nagyobb lopás történt. *Marchovics János* főszolgabíró, ma délben hazament hivatalából, melyben ekkor 30 darab ezer koronás, az árvizkárosultak felszegélyezésére szánt összeg. egész tekercs aranypénzek és mintegy 4000 korona ezüst- és nickelpénz volt. Egy és két óra között a főszolgabíró visszatért és rémülten vette észre, hogy a pénztárt nyitva felejtette. Azonnal zárlatot rendelt és kitűnt, hogy 4000 korona aprópénz hiányzik. A tolvaj kis ember lehet, aki attól tartott, hogy az ezres bankók elárulják tettét, csak a váltópénzt lopta el. A tettest keresik.

— **Birtokcsere.** Az első szászrégeni tulajtársulat eladja az aradi 495 sz. tjkvben felvett Kossuth-utcai 28. sz. házat *Pallegrini Ippoly Károly* és neje *Calvarina* Virginianak 1000 kor-ért. Aradi polgári takarékpénztár eladja az aradi 6337 sz. tjkvben felvett Borona-utcai 1/b. sz. házat 5025 koronáért *Tóth István* és neje *Menygyán Rózának*. *Bán György* eladja az aradi 2499

sz. tjkvben felvett Demeter-utcai 64. sz. ingatlant 1700 kor-ért. *Tüzesi Miklósnak*. *Probst Mihályné Kayser Róza* eladja az aradi 149 sz. tjkvben felvett radnai uti 22. sz. házat 495 öl tejekekkel 20000 kor-ért. *Wienstruck Gusztáv* berlini lakosnak. Az aradi első takarékpénztár eladja az aradi 6408 sz. tjkvben felvett György-utcai 90 sz. házat 2000 kor-ért. *Metz Antal* és neje *Borgya Katalinnak*.

— **Általánosan el van ismervo az, hogy Weinberger Ferenc** jóhírnévnek örvendő, szolid ékszerészünknél, Központi szaloda épület, a közönség a legelőkékenyebb és legelőkiismeretesebb kiszolgálásban részesül, csakis finom ékszer és valódi „Genfi” zsebóra, valamint diszezüst és étoszokzók dus raktárát a legmelegebben ajánlnatjuk a közönség b. figyelmébe. Saját szakszerű ékszerműhely. Városi és megyei telefon 439.

— **Minden nőnek tudnia kell, hogy a parisi és bécsi kiállításon arany éremmel kitüntetett Balassa-féle valódi angol Ugorkatej** azonnal eltűntet szepelót, májfojtót és mindennemű tisztatlanságot az aroról és annak gyönyörű üdeséget, fiataliságot kölcsönöz, kár tehát várni, mindenki vegye meg még ma. Ara 2 korona, hozzá való ugorka szappan 1 kor., 8 drb. 2 kor. 40 fill. Poudre 1.20 és 2 kor. Kapható Balassa Kornél gyógyszerárában Temesvár, Aradon Vojtek és Weisz uraknál, Krausz Elemér és társai drogueria üzletében, Földes Kelemen gyógyszerárában, Tábor Gyula gyógyszerárában Pécskai-ut 18. sz., ahonnan titoktartás mellett házhoz is lesz küldve. Tessék Balassa féle ugorkatejet kérni.

— **A férfi és női divatcikk**ek igazán megbízható forrása *Porter Vilmos Nagy Áruháza*, a Szabadság-téren. Megcsodálni való nagy választékát találjuk ott a cipőknek férfiak és hölgyek részére s nem csekély a raktár késztyükben, fehérneműekben, harisnyákban, zsebkendőkben, kalapokban és különösen nyakkendőkben sem. Ezen utóbbi cikkeik izléses kivitel, de mégis szolid árakkal feltűnnek, valamint a valódi halcsont derékfűzők a legújabb divatból. Reméljük, hogy e sorok nem maradnak hatás nélkül s hogy az aradi és vidéki közönség ez alkalommal is ki fogja fejezni rokonszenvét e folyton előre törekvő áruházzal szemben.

— **Dentolin fog-örme** a legkedveltebb fogszéplítő. 1 tubus 50 fill. Vojtek és Weisznál, Aradon.

— **T. Üzletfeleink** szives tudomására hozzuk, hogy *Révész Nándor* könyv- és papírkereskedő urat (Minorita-palota. — Telefon 265. szám) képviselővel ruháztuk fel, ki elfogad minden a nyomdánkat, valamint az Aradi Közlöny kiadóhivatalát érdeklő megbízásokat.

— **x — A legújabb jószabású női és gyermek felöltöket** legolcsóbban beszerezhetjük a szolid és előkékenynek általánosan ösmert *Schwartzberger* Manó cégnél, kinek *Vörösmarty-utca* 3. sz. alatti kizárólagos női felöltő áruházában a őszi és téli újdonságok nagy választékban már megérkeztek. A cég fenti modorban a t. vevők igényeit minden irányban kielégíteni ezutánra is főfeladatát tűzte ki.

— **x — Állategészségügy.** Allattenyésztőket érdekelhet, hogy az idei londoni egészségügyi kiállításon dr. *Dávid Vik'or*, eszéki gyógyszerár, „Antegrin” nevű háziállatok óv- és gyógypora általános nagy szenzációt keltett. Gyakorlatilag az „Antegrin” háziállatok belső bajainál nálunk is nagyszerűen bevált, állatorvosok és gazdák egyaránt dicsérik. Az „Antegrin”-t, mint stomachikumot és enyhe laxánst, a horv.-szlav.-dalm. királyi kormány is nemrég engedélyezte és jóváhagyta, az országos vegytani intézet véleményezése alapján. Az „Antegrin” az egész monarchiában törvényesen van védve.

Blouse-selyem 60 krtól 11 frt 35 krig méterenként — a legutolsó újdonság — bérmentve és elvámolva a házhoz szállítva. Dús mintaválaszték azonnal. *Henneberg selyemgyára, Zürich.* 2747

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Uj törvénytörési aljegyző.** A hivatalos lap mai száma közli, hogy a m. kir. igazságügy-miniszter *Pósz Henrik* dr. topánfalvi kir. járás-birosági aljegyzőt az aradi kir. törvénytöréshez helyezte át.

§ **Elszenvedett büntetés elhallgatása.** A budapesti itélőtáblának minap hozott egyik ítéletében a következő kijelentés foglalatik: „A büntetés kiszabásánál mellőztetik az a súlyo-

sító körülmény, hogy a vádlott az ócsai kir. járásbírósnál lopásért történt elítéltetésekor előbbi hasonló cselekményekért elszenvedett büntetéseit elhallgatta, mert ez által ő se jogi, se erkölcsi köteleltséget meg nem szegett s illetve mert senki, így a vádlott sem tartozik magamagát terhelni és vádolni."

§ Irnoki kinevezés. Ritter Géza m. kir. csendőrnagy őrmester igazolványos altisztet a makói kir. járásbíróshoz irnokká nevezte ki.

Iparosok bajai.

Arad, szeptember 19.

I.

Az ékszerészek szervezkedése.

Hiányos kereskedelem és ipartörvényeink hátrányait talán egy szakma sem szenvedti annyira, mint az ékszerészeké, a mellett, hogy a nagyközönség is könnyenbivósága által is nagyon gyakran érezhető károkat szenved.

Az ily károsítást többnyire a zálogházak mellett levő ékszerüzletek és a házalók okozzák. Míg az ékszerész küzdve a mai rossz viszonyokkal, polgári és emberi köteleltségeinek eleget téve, alig keresheti meg napi szükségleteit, addig ezen zálogházzal kapcsolatos ékszerészek kihasználva a nagyközönség hiszékenységét, scrra meggazdagodnak. A szolid ékszerész köteleltségeinek tartja, az általa eladott árúért szavatolni, amit ezen alkalmi ékszerészekről a közönség követelni nem is merne.

Eltekintve attól, hogy az utóbbi ékszerék nem is zálogházból visszamaradtak, hanem direkte összevásárolt silány, olcsó portékák, még ha visszamaradt ékszerek is volnának, hol találja a közönség a garanciát arra, hogy az ilyenek értéke az árak megfelel?

Miután az ily zálogháztulajdonosok nem szakemberek, nagyon gyakori eset, — mint most Budapesten is kitűnt, — hogy hamis tárgyra nagy hitelt adtak, és csak akkor került ki a hamisítás, mikor már ezen tárgyak ismét a nagyközönség kezébe jutottak.

Az ilyenemű visszaélések indították az országban lévő aranyműves- és ékszerészeket, hogy országos szövetséget létesítsenek, és belévonva a vidéket, minden nagyobb városban helyi csoportot alakítsanak.

Ilyen helyi csoport alakult csütörtökön Aradon is. Megjelentek az összes helybeli ékszerészek és óráskok és elhatározták, hogy karöltve fognak küzdeni, hogy Aradon is, úgy mint a budapestiek, megszabaduljunk az olyan konkurenciától, aminőt a zálogházak csinálnak.

A kereskedelmi miniszter belátta, hogy Budapesten sokat szenved ez a szakma az ilyesmitől, és elrendelte, hogy zálogházban ékszerüzlet nem folytatható. A vidékről azonban a miniszter megfeledezett, tehát: nálunk szabad még a közönséget ily módon félrevezetni.

Az aranyművesek, óráskok és ékszerészek szövetségének aradi csoportja minden megengedhető el fog követni, hogy tagjai is abban a törvényes védelemben részesüljenek, amiben a budapestiek részesülnek; az eredmény talán nem is fog elmaradni. G. I.

II.

A pékek vasárnapi munkaszünete.

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Engedje meg, hogy mint az aradi sütőszakcsoport elnöke, a sütőmestereknek a vasárnapi munkaszünet ellen irányuló mozgalmát b. lapjában szóvá tegyem.

A mostani rend szerint a vasárnapi munkaszünet folytán hétfőre reggeli sütemény nincs. Ez által nemcsak a közönség, hanem a kávéháztulajdonosok a reggeli kávéhoz friss süteményt nem kaphatnak; kénytelenek tehát részint saját készítésű, részint régi süteményrel szolgálni fel a vendégeknek a reggelit, de természetesen a kávéháztulajdonosok a saját készítésű süteményeikkel a legnagyobb ügyesség mellett sem képesek a vendégek igényeit kielégíteni, a kik e miatt inkább otthon reggeliznek.

A vendéglő és korcsmatulajdonosokra a villásreggellivel ugyanígy áll. Tíz órákor viszik oda a meleg süteményt, de a vendég erre hideg italt talál inni, még betegség is érheti. Hogy pedig ezt elkerüljék, inkább lemondanak

— a pékmesterek és kávéskok rovására — villásreggellijükről.

Feltűnően ellenkezik a miniszter rendelete a közérdekkel s valószínű, hogy av tatlan és nem szakemberek által befolyásolva adta ki ezt a rendeletet. Mert hol van az igazság? A cukrászok és mézeskalácsosok már hajnalban egy órákor készíthetik a kevésbé szükséges élelmi cikket; a pékek ellenben, kik az elsőrendű és feltétlenül szükséges élelmi cikket vannak hivatva készíteni, csak későn, reggel hat órákor állhatna: munkába s így a kora reggel induló munkások kenyérszükséglete fedezetre nem talál.

Ennek orvoslása az összes iparágak együttes működését kívánja. Az egész ipar olyan, mint egy kerék, a melynek küllői az egyes iparágak. Ha most már a kerék megindul, úgy önként következik, hogy a küllők is mozgásba jönnek, illetőleg az összes iparágak is kell, hogy működjenek és így kivétel egyik vagy másik iparág között nem létezik.

A sütőmesterek megkezdtek a vasárnapi munkaszünet ezen igazságtalan rendje ellen országos mozgalmukat. E mozgalom célját akartam néhány sorral megvilágítani s azt hiszem, a közönség ezt rokonszenvvel is kíséri s maga is támogatja.

Fischer Samu,

az aradi sütőszakcsoport elnöke.

NAPIREND.

Szeptember 20. Vasárnap. Róm. kath. naptár: Euszták. — Protestáns naptár: Euszták. — Görög-keleti naptár (szeptember 7.): Szozen — A nap két 5 óra 29 perckor, nyugszik 5 óra 45 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11 $\frac{1}{2}$ —12 $\frac{1}{2}$ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{2}$ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Erekye-museum helyisége mellett: illesztetem.

Időjárás. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratát szerint a mai napra a következő időjárás várható: Nyugaton, északon, sok helyütt csapadék, hűvös.

Szeptember 20. A Meteor aradi kerékpárklub bajnokságversenye a nagyváradi országúton. — Az aradi tornaegyesület rendkívüli közgyűlése délelőtt 11 órákor (Lycium tornacsarnok) — Az erzsébetvárosi testvériség agghonvédek segélyző asztaltársaság választmányi ülése délután 5 órákor (Rittler-vendéglő). — A Kossuth Lajos betegsegélyző- és temetkezési egyesület választmányi ülése délután 3 órákor.

Szeptember 22. Kőrjegyzőválasztás Világoson.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Fizetéseketelenségek. A bécsi Creditoren-Verein a következő fizetéseketelenségekről tesz jelentést: Schützer Franciska, Meserits. — Posch Alojzia, Wilten. — Beck Matild, Karlsbad. — Frankl Lipót, Budapest. — Fekete Sándor Nyíregyháza. — Käferstein Miksa Almir, Pürstein. — Fischer Bálint, Kurtats.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 19. —

Magyar elbrendül: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felül sulyban — fillérig, öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban — fillérig, fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felül sulyban 118—9 fillérig, fiatal közép páronként 251—320 kilogramm sulyban 118—9 fillérig, fiatal könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 118—9 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felül sulyban 118—9 fillérig, közép páronként 240—260 kilogramm sulyban 117—8 fillérig, könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 114—5 fillérig.

Budapesti árú- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, szeptember 19.

Délibizda. Buzakinál a mérsékelt, vételkedv korlátolt. Kedvező irányzat mellett 50,000 métermázsa került forgalomba, szilárdan tartott áron. Egyéb gabonanemek változatlanok. Időjárás esős.

Heti behozatal 400,000 métermázsa.

Értéktőzsde. Páris 10 olcsóbb.

Zárulat 5 órákor:

Buza októberre	7.51—7.52
Buza 1904. áprillisa	7.75—7.76
Ross októberre	6.25—6.26
Ross 1904. áprillisa	6.54—6.55
Zab októberre	5.45—5.47
Zab 1904. áprillisa	5.73—5.74
Tengeri szeptemberre	6.15—6.16
Tengeri 1904. májusra	5.41—5.43
Repcse szeptemberre	—

Zárulat 5 órákor:

Buza októberre	7.55—7.56
Buza 1904. áprillisa	7.76—7.77
Ross októberre	6.26—6.27
Ross 1904. áprillisa	6.54—6.55
Zab októberre	5.47—5.48
Zab 1904. áprillisa	5.76—5.77
Tengeri szeptemberre	6.15—6.17
Tengeri 1904. májusra	5.43—5.44
Repcse szeptemberre	—

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű és papirkereskedése, Aradon, Andrassy-tér 20. sz. (Fischer Eliz-p.)

Az izraelita ünnepekre való makzók

és

imakönyvek

a legnagyobb választékban kaphatók.

A tanuló

ifjúság

szíves figyelmébe!

Kiváló minőségű iskolai **taneszközök**, u. m. **füzetek, léniák, körzők, rajztömbök**, a legjobb gyártmányu **radirgummi-fajok, ceruzák, tuss festékek, ecsetek**, valódi **flumel és péterfalvi rajzpapír** stb. minden pontosan a tanintézetek előírása szerint. Magyar készítmények.

Mindenből csak legjobb gyártmányok!

Használt

iskolakönyvek

óriási mennyiségben, kitűnő állapotban kaphatók!

Egyben ajánlom 60,000 kötetes

kölcsönkönyvtáramat

melyben minden ujdonság kapható, továbbá

30,000 kötetes

zenemű-kölcsöntáramat,

melyben szintén az összes ujdonságok megjelenésük után azonnal kivehetőek.

Kiváló tisztelettel

KERPEL IZSÓ

könyv-, zenemű- és papirkereskedése, könyv- és zenemű kölcsöntára.

Telefon 385. sz.

S z e s z ű z i e t.

— Szeptember 19. —

Mai jegyzékünk: Készárú nagyban nyere szesz 115 korona, kicsinyben 117 korona; ünneprontott szesz nagyban 118 korona, kicsinyben 120 korona hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót.
Szárdított mosók 12*80—13— korona mmásakként.

Vasúti közlekedés.

— Érvényes 1906. évi május hó 1-től. —

ARADRÓL		ARADRA	
Budapest felé indul:		Budapest felől érkezik:	
Nagyváradra reggel	5.10	Személyvonat reggel	6.05
Gyorsvonat reggel	8.18	Személysz. tv. reggel	9.10
Személyvonat d. e.	11.20	Gyorsvonat délelőtt	11.51
Gyorsvonat délután	4.21	Személyvonat d. u.	3.32
Személysz. tv. d. u.	4.45	Gyorsvonat este	7.11
Személyvonat este	9.35	Szv. Szolnokról este	9.00
Erdély felé:		Erdély felől:	
Személyvonat reggel	6.35	Soborsinról reggel	6.59
Gyorsvonat délután	12.11	Gyorsvonat reggel	8.08
Soborsinig délután	2.04	Személyvonat d. e.	10.50
Személyvonat d. u.	4.07	Radnáról délután	2.36
Radnára délután	6.35	Gyorsvonat délután	4.06
Gyorsvonat este	7.18	Radnáról vas. és ün. e.	8.13
Temesvár felé:		Temesvár felől:	
Személyvonat reggel	6.15	Vegyesvonat d. e.	10.43
Személyvonat d. e.	11.56	Személyvonat d. u.	3.44
Vegyesvonat délután	5.—	Személyvonat éjjel	10.59
Szeged felé:		Szeged felől:	
Személyvonat reggel	5.—	Személyvonat reggel	8.35
Vegyesvonat reggel	7.10	Vegyesvonat este	7.06
Személyvonat d. u.	4.11	Személyvonat este	10.33
Brád felé:		Brád felől:	
Személyvonat reggel	6.25	Gurahonczról szm. r.	8.03
Vegyesvonat d. u.	12.06	Vegyesvonat d. e.	11.—
Gurahonczig szm. du.	4.30	Személyvonat este	6.56
		Pankotáról sztv. este	9.20

Motormenetek

Arad—Szabadságtér és Battonya között.

Battonya felé reggel	8.—	Battonya felől reggel	6.02
Battonya felé d. u.	12.26	Battonya felől d. u.	12.04
Battonya felé este	7.11	Battonya felől d. u.	4.05

Arad p. u. Kisjenő-Erdőhegy és Pankota között.

Kisjenő felé délelőtt	11.25	Pankota felől reggel	5.48
Pankota felé este	7.20	Kisjenő felől délután	2.51

ELITE kávéház Asztalos Sándor-u.

Ma nagy diszeloadás új tagokkal.

Raab Elek,

híres ének és táncművész.

Ormay Lujza

énekesnő.

Szeberényi Etel

énekesnő.

GRÜNAU POLDI

híres nemzetközi dalkomikus.

Kovács Ilona

magyar énekesnő.

Várady Pál

Dankó Pista kedvence.

ZEMPLÉNYI ERZSIKE

népszínmű énekesnő.

Krausz József

komikus, mint Kátsa.

Pataki Ferenc.

komikus felolvasó.

Szilágyi Elemér

kitűnő női imitátor.

A n. é. közönség becses pártfogását kéri

Az igazgatóság.

Kitűnő ételek, italokról és pontos kiszolgálásról gondoskodik

1970

Lóvy Ignác.

Kezdeté 8 órakor. Belépti-díj I-ső sorok 50 kr., II. 30 kr.

Zene reggelig.

Az általam eladott

36051 sz. sorsjegy

a f. évi július 14-iki húzáson

15,000 koronát nyert.

1,000.000 K. nyerni

most van alkalom!

Huzás

szept. 24-től október 21-éig.

33000 nyereményre

játszanak a következő

SZERENCSESZÁMOK

47767

55822

50751, 99359, 36055

47771

92649

36057

11972

E sorsjegyeket eredeti árban árusítom, a melyek a következők:

- Egy 1/1 6. osztályu sorsjegy 160 kor. — fil.
- Egy 1/2 6. osztályu sorsjegy 80 kor. — fil.
- Egy 1/4 6. osztályu sorsjegy 40 kor. — fil.
- Egy 1/8 6. osztályu sorsjegy 20 kor. — fil.

Több nagy nyereményt, legutóbb is

15000 koronát

fizetett ki

WALLFISCH ARMIN

bank- és váltó-üzletében Arad.

Megyei és városi telefon: 129-ik szám.

A m. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusító helye.

ALAPITTATOTT 1875. ÉVBEN.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

Válasszon a fenti

szerencseszámokból!

1,000.000 K. nyerni

most van alkalom!

Huzás

szept. 24-től október 21-éig.

Van szerencsém Arad és Új Arad m. t. közönségét mély tisztelettel értesíteni, hogy a volt Martini-féle

uradalmi sörcsarnokot

a mai napon átvetttem és az ma vasárnap délután az ujaradi világhírű gyermek zenekar közreműködésével Steiner Lambert karnagy személyes vezetésével

megnyitom.

Legfőbb törekvésem leendő, hogy ezen legjobb hártnak örvendő sörcsarnok előbbi népszerűségét visszaszerezem. kifogástalan itatok, kitűnő konyha és lelkes-matetes kiszolgálás által

A napjérendű közönség b. pártfogásáért esedezem, maradtam

mély alázattal

Rieth Dániel,

vendéglős.

GERMANDRÉE Porhanyós állapot-banestabl ttáiban

Francia szabadsalom. A szépség titka, ideális illattal feltétlenül tartós, egészséges és diszkrét. A Germandrée az archárcak egészséges és üde színt ad. 1900. évi Párisi Világkiállítás: **ARANYEREM.** MIGNOT BOUCHER, 19, Rue Vivienne, PARIS.

1280

Vigyázat a bevásárlásánál.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE

HELYESZKOZLO ROVATA

A kör helyeszközlő-osztályának helyisége **SZABADSAG-TÉR 7. I. EMELET.**

Hivatalos órák:

Délelőtt 11—1 óráig, este 9—10 óráig, vasárnap és ünnepnap d. u. 4—5 óráig. — Tagok úgy a vidékről, mint helybeliek, naponta fölvetetnek.

Az állásközvetítés teljesen ingyenes. A kör tagjai előnyben részesülnek. Lovébelli felvilágosítást csak válaszbélyeg küldése mellett ad a helyeszközlő-osztály.

Keresünk:

Aradi elsőrendű cipőáru-üzlet részére fiatal segédet. Helybeli férfi-divat és játék-áru-üzlet részére ügyes fiatal segédet.

Vidéki vas- fűszer- és terményüzlet részére fiatal irodatisztát, aki a német nyelvet tökéletesen bírja.

Vidéki kisebb városban a fűszer- és csemege-szakmában teljesen jártas, jó megjelenésű segédet.

Vidéki rövid-, kézmű- és divataru-üzlet részére fiatal a román és lehetőleg a tót nyelvben jártas segédet.

Helybeli kisebb fűszerkereskedés részére fiatal segédet.

Vidéki vaskereskedés részére a magyar, német és román nyelvben jártas segédet.

Több vidéki rőfös- és vegyesáru-üzlet részére a román nyelvben jártas és vidéken már működött segédeket.

Vidéki divataru-üzlet részére jó megjelenésű ügyes férfi-divatáru segédet.

Vidéki rőfös-áru-üzlet részére ügyes segédet, német és román nyelv ösmerete kívánatlik.

Vidéki fűszer-áru-nagykereskedés részére intelligens szakképzett segédet, ki az irodai teendőket is végezni képes.

Vidéki fűszer- és vegyeskereskedés részére a német és román nyelvben jártas segédet.

Ajánlunk:

Két elsőrangú fűszernagykereskedésben működött, teljesen szakképzett segédet, a kik hasonló üzletekben öhajtanának állást.

Az irodai munkálatokban teljesen jártas női alkalmazottakat, a kik esetleg elárusításra is vállalkoznak.

Az egyszerű könyvvezetésben és a levelezésben teljesen jártas, szépírású könyvelőnőt, aki ily minőségben helybeli nagykereskedésben alkalmazva volt.

Sok évi gyakorlattal bíró norinbergi, rövidáru és díszmü áru szakban teljes jártassággal bíró idősebb segédet.

Elsőrendű nagykereskedő cégnél sok évi gyakorlattal bíró könyvelőt, naponta 1—2 órai irodai foglalkozásra.

A fűszer- és vegyesáru szakban minden igényeknek megfelelő segédeket.

AZ ARADI KERESKEDŐK KÖRE
HELYESZKOZLO OSZTÁLYA.

Klein Sándor,
titkár.

Keppich Zsigmond,
igazgató.

Kolarits Nándor, Temesvár.

Első és legnagyobb délmagyarországi
EGYENRUHÁZATI-INTÉZET.

Ajánlja a legjobb és legolcsóbb 1842

egyéves önkénytesi felszereléseket.

Árjegyzékek és szövetminták bérmentve.

**A Fehér kereszt nagytermében
csak két előadása
a modern csodáknak.**

Szerdán, szeptember 23-án és csütörtökön, szeptember 24-én este 8 órakor.

A világ leghíresebb művészei.

A világ leghíresebb művészei.

Occultizmus, spiritizmus, pszichológia, somnambulizmus és gondolatátvitel.

A szagló- és látó médium.

A berlini, resaui, m'ldingi és brunói szellemidézés.

A derauport-i szellem kamara. Nagy hatást ért el Amerikában és minden művelt nyugati államban. Mindezek csak Homes és Fey eredeti kísérletel.

Helyárak: I. hely: 2 kor. II. hely: 1 kor. 50 fill. Állónhely: 1 kor. Karzat 50 fill. Deákok és katonák, őrmestertől lefelé az álláshelyen a beléptidij felét fizetik.

Jegyek előre válthatók ifj. Klein Mór könyvkereskedésében.

Kedden és szerdán a Fehér Kereszt portásánál.

Ajánlunk ipar és háztartási célokra
rostált darabos

bükk faszenet

100 kiló 4 korona 40 fillér;

bérmentve, házhoz szállítva,
kétszer mosott, valódi porosz

kovács-köszenet,

100 kiló 4 korona 40 fillér;

elsőrendű szagtalan

fűtő köszenet

100 kiló 3 korona 40 fillér;

ugyszinte darabos

légszesz pirszenet (koks.)

100 kiló 4 korona 20 fillér.

Megrendelések pontos eszközlése és hazaszállítása végett fél napi időt kérünk.

KNEFFEL KÁROLY és FIA

vaskereskedése Aradon.

Telefon szám 139.

PÖSTYÉN:

Kénes Iszapfürdők. Budapesttől 4 óra

Küszvény-, csusz-, ischias-, exsudatok-
orvosilag első helyen ajánlva.

Tessék prospektust kérni. Fürdőigazgatóság.

Iszap főlerakat házi kúrákhoz Aradon:

Földes Kelemen gyógyszertárában, Deák Ferenc-utca 11-12.

800.000

koronát

meghalad az az összeg, mit Arad évente idegen készítésű cipőért osztráknak, csehnek, morvának elfizet

és mit kap

? **azért a** ?

pénzért?

Tessék megnézni.

Ilyen lesz, ha egyszer megázott, a bolti cipő, más szóval a bécsi rongy.

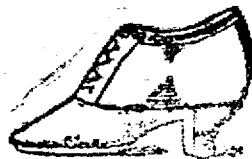
És a magyar cipész tengődik, munka nélkül. Esmélj magyar társadalom! Ha cipőt vásárolsz, gondoldj magyar véreidre, kiknek, mert nincs munkájuk, nincs kenyerek sem.

Ha cipő kell, rendeljen magyar iparosnál!

A magyar cipésznél ilyen cipőt kaphat!

1501

Ha pedig kész cipőt szokott vásárolni, vásároljon az

ARADI CZIPESZEK TERMELŐ SZÖVETKEZETENEL,

Andrássy tér 22. (Hajós gyógyszertár mellett.)

Fiók-üzlet: Boros Béni-tér (Dengl-ház.)

MATTONI ERZSÉBET SÓSFURDOJE

Gyógyhely: Budapest, (Budán.)

Idény április 15-től — október 15-ig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos: Dr. POLGÁR EMIL.

Egészséges fekvés. Jutányos lakások. Jó vendéglő

Villamos-vasuti összeköttetés a fővárossal. 2678

Ingusz I. és fia tankönyv kiadványai.

Telefon 517.

Minden más kiadónál megjelent tankönyv raktáron van.

- Csik János 16 fall olvasó tábla.
- " " Abc. ára kötve 50 fillér, 2-ik kiadás.
- " " Olvasókönyv a népiskolák II. o. számára, ára 60 fill.
- " " Olvasókönyv a népiskolák III. o. számára, ára 60 fill.
- " " Olvasókönyv Aradmegye földrajzával, ára 80 fill.
- " " Olvasókönyv Aradmegye földrajzával, IV. oszt. számára sajtó alatt.
- " " Aradmegye földrajza, külön lenyomat a Csik-féle min. engedélyezett népisk. olvasóból. Két térkép és számos illusztrációval ellátva, ára keménykötésben 50 fill.

Értesítő könyvecske.

Kiadva az aradi tanítótestületek segélyalapja megbízásából, célszerű ujtásokkal. Ára kötve 12 fillér.

Aradmegye kézi térképe, készült Aradon Réthy L. és fia jeles művészeti műintézetében, 6 színen vastag velin papíron, ára 20 fill.

Aradmegye térkép vázlatja, a térképrajzoltatás előfoglalma, ára jó rajzpapíron 06 fill.

Lejtényi Sándor féle térkép vázlatok, IV. kiadás. Magyarország hegy és vízrajzi és politikai vázlatja, ára laponként 12 fillér. — Európa, Ázsia, Afrika, Észak- és Dél-Amerika, Ausztrália és Osztr. Magy. Monarchia térkép vázlatja, ára laponként 06 fillér.

Gyűjteményes kiadás védőborítékban 1 kor. 30 fill.

Lejtényi-féle Herbarium, 3. kiadás, ára 1 kor. 50 fill.

Lejtényi-féle Herbarium román nyelven, ára 1 kor. 50 fill.

Dr. Hunyady József, a magyar helyesírás rendszere, az új miniszteri utasítás szerint, II. kiadás, ára 40 fill.

Sófalvy Pataky Kis Phonomimikai

az olvasástani kezdete, ára kötve 24 fill. Ezen könyvecske főleg oly iskolákban készült, ahol egy vagy más okból más abc-t kénytelen a tanító használni. Vezérkönyv hozzá díjtalan.

Kovács Kázmér Szavalókönyv iskolai ünnepélyekre, kiegészítette és átdolgozta Maurer Mihály aradi tanító, ára 50 fill.

Kovács Kázmér 101 örökszép magyar népdal (szöveg), ára 40 fill.

Záray Odön földrajz a népiskolák IV. oszt. számára, 13. kiadás, második, a legújabb népszámlálás adatai szerint átdolgozott lenyomat, ára kötve 60 fill.

Kun Fülöp-Csath, Gazdasági Ismétlő iskolai olvasókönyv. Ez az egyetlen könyv, mely az ez évben megjelent ezen iskoláknak szóló tanterv szerint átdolgozott kiadásban jelent meg, 3. kiadás 25-40 ik ezer, ára kötve 1 korona. Készült az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Kérem az igen tisztelt tantestületeket ezen tankönyveinket iskoláikba bevezetni. Kiadványjegyzékünkkel bármikor szolgálunk.

Arad, 1903. augusztus hó.

Kirúgó tisztelettel

Ingusz I. és fia,
könyvkereskedése.

Szőlőtermelők

figyelmébe ajánlunk

szőlőcsomagoló - papírt,

kosarvarró-zsineget és kosárcimkét a legújanyosabb árak mellett.

Roth testvérek

ADAR.

BERGER-féle GYÓGY-

KÁTRÁNY-SZAPPAN

ezzel beküldték által ajánlva, Bergrer legújabb szappanok megújított alkalmasságukkal

mindennemű bőrbetegségek

ellen, nevezetesen idült pikkelyeskedés, keskeny bőrdi kórték, egyenetlen ar-vezetés, óvta, fagyás, lábszárdi, haj- és szemérembetegek. A Berger-féle kátrány-szappan tartalmazza a szőlő-kátrány-mag 40 %-át és minden egyéb, a bőrbetegségeket előforduló kátrány-szappanoktól lényegesen különbözik. Ezáltal bőrbetegségekkel szemben alkalmasabb a kátrány-szappan helyett a

Berger-féle gyógy-kátrány-kénszappan.

A ryontréb kátrány-szappan az archör tisztítókészséggel

átváltására, a gyermekeknek viszonylag fejlettségük ellen is jól működő bőrtisztító, mosó- és fűrészsappan mindennemű tisztáltsági célokra.

Berger-féle glicerín-kátrány-szappan

70% glicerín tartalommal és ósma illattal. Ára minden leírás szerinti csomagolási egység 35 kr.

A többi Berger-féle szappanokból különösen kiemelendők: Kenes-szappan a bőrszárazság, borax-szappan pattanások ellen, carbol-szappan a bőrszárazság hámlevegőjének és mint legújabb szappan Berger-féle fenyő-illatú szappan és fenyő-gyöngy-szappan, Berger-féle gyermek-szappan - szaga kecskerészére (25 kr.).

Berger-féle Petrusil-fel-szappan szaga orv., kúttör., bőrvizetelés és szőrtelenítés ellen (75 kr.), szappan szappan igen hatékony.

Berger-féle kénes tejszappan máttörés és arctisztítás ellen. Tannin-szappan lábmosás és bajkihajtás ellen.

Berger-féle fog-paszta tubusokban 1. sz. rendes fogaknak, 2. sz. dohosfogaknak. Ára 30 kr., a legjobb legújabb szer. A többi Berger-féle szappanoknál illetékes utalunk a rópkalakra. Arany érem a párisi kiállításán 1900.

Tévként vezeték elkerülése végett mindig a valódi régi bevált Berger-féle szappanok kéremdek, az írás lenyomott védjegyre tessék figyelni és - miután semmi hatástalan utánzás létezik - minden valódi Berger-féle szappan címkeje, valódi márkájuk egy tevőbbl jelellő az írás lenyomott védjegy-irást. A védjegy nyomatékában viseli.

J. Hellöberg

Budapestben nagyban és kisüzemben kapható: Tóth József gyógyszerésztárban Király-utca,

Raktár Aradon: Gutori Földes Kelemen és Rozsnyay Máttyás gyógyszerész uraknál, és kapható az összes hazai gyógyszerésztárakban. 811

Férjem uram sem ellenzi

David Gyula, eszéki gyógyszerész ajánlani. Szepítő és más arszofoltok ellen Eszéki pomádéja ára 70 f., K. 1.20, 2.20, makacs arszofoltoknál az erősebb hatású Pompadour-paszta ára K. 3 és 5. Arszofoltó fekete pont alakú miteszerek egyedüli mulasztója a juvenil, ára K. 1 és 2. Bármelyik szerem használatát előtt csakis Detergen különös por-szappannal kell mosdani K. 1, 2, 3. Örömet szerzek szinte ifjító hajfestéssel az őszülőknök, próbálj meg K. 2, 4 és 8. ANTEGRIN. Háziállatok óv- és gyógypora. Minden gondozás és kérdezősködés nélkül, hogy mi volna jó, csakis Antegrinot kell, a mint bágyadtak, mindjárt beadni. Egyszeri adag alig kerül 3 krajczárba, melylyel nagy kárt elhárítanak azok, a kik övszerként és étvágygerjesztőül bébe-korba adva hizlaláskor is mindig már előre megrendelik, például 100 darab sertés közt a döögöt megszüntetni 10-15-20 kilogramm szükség. Egy tekeres ára K. 2, mely elég 2 süldő megmentésére. Egy kilogramm ára K. 4. Két és fél kilogrammot tíz sertésre csomagolással K. 10.32 f-ért már bérmentve is küldöm. Öt kilogramm 20 K. helyett K. 19; de 10 kilogramm csak K. 34. Kaphatók posta v. vasúton utánvétellel küldve, csakis Dr. David Viktor.

3 Törv. védve.

gyógyszerész-tudor, a m. kir. természetudományi t.árulat rendes tagja. Szent István király gyógyszerésztárában. ESZÉK.

2587

lehetővé tessék, hogy a szobák a mázolás alatt is használtsanak, mivel a kellemetlen szag és a lassu, ragadós száradás, mely az olajfestékek és az olajlakknak sajátja, elkerülte. Emellett a használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolás. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni:

színezett szobapalló-fénymázt,
sárgásbarnát és mahagonbarnát, mely akár csak az olajfesték födi be a pallót s egyúttal fényt is ad. Ezért egyaránt alkalmazható régi vagy új pallóra. Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolás stb.; van azután **tiszta fénymáz (színezetlen)**

új pallókra és parketre, mely csupán fényt ad. Különösen parketre s olajfestékek már bemázolt egészen új pallókra való. Csak fényt ad, emellegve nem födi el a famusztrát. **Postacsomag,** körülbelül 35 négyzetméter, (két ké-zépnagysága szobára való) 5 ft 90 kr., vagy 9¹/₂ márká. A közvetlen megrendelések minden városban, ahol raktárak vannak, ide küldendők. Minta-mázolások és prospektusok ingyen és bérmentve küldetnek. A bevásárlásnál tessék jól vigyázni a czege s a gyári jegyre, mivel ezt a több mint 1850. éve létező gyármányt sok-felsz utánozzák és hamisítják, s sokkal rosszabb, s gyakran a czeinek meg nem felelő minőségben hozák forgalomba.

Christoph Ferencz, 1193
a valódi szobapalló-fénylakk feltalálója és egyedüli gyártója,
Prága, K. Berlin.
Főraktár Aradon: **Steinitzer N.-nél.**

Gazdasági gépek és eszközök
u. m. t.
Sorvető gépek,
Konkolyozók,
Szüretelő eszközök stb.
legjobb kivitelben és jutányos árak mellett kapható

KOVÁCS SOMA

gépkereskedőnél
ARADON,
Neuman-palota.

KÜHNE E.
mosoni gépgyáros
kizárólagos raktára

Dr. Traub József orvos gyomorpara
GASTRICIN

orvosilag megvizsgálva és kipróbálva.

Az emberek ezrei gyomor-, bél- és egyéb betegségek miatt szigoru koplásra vannak szorítva, amely szinte el- eseríti az életet. Traub József dr. Gastricin gyomorpara használatánál ezen kura igen rövid ideig szükséges. Betegnek kik bőségesen akarnak táplálkozni, hogy erejükben megmaradhasanak, a Gastricin használata által teljesen eléri azt. Gastricin szedüések, gyomor-fájás, göcsök, rosszullét, főfájás ellen használ, hosszabb használat mellett pedig az idült gyomor- és belbántalmakat is meggyógyítja. Gastricin nem hashajtó szer, a székletet mégis teljesen szabályozza. Bővebbet a Prospectus. Orvos urak részére ingyen próbák.

Aradon Gutori FÖLDES KELEMEN és HAJÓS ÁRPÁD gyógyszerészeknél, valamint a legtöbb gyógytárban kapható.

Főraktár: Salvátor gyógyszerész Pozsony.

Nagyban árusítás a drogueriákban.
Nagy doboz 8. — korona, kis doboz 2. — korona, bérmentve 20 fillérrel, ajánlva 45 fillérrel több. 2698

Szenzáció! **Nélkülözhetetlen!** **Szenzáció!**
Nincs többé

tyukszemfájás!

Veszélytelen. **Kés alkalmazása nélkül.**

Mindenki teljesen eltávolíthat a gyorsan és fájdalom nélkül káros hatású, maró folyadék használata nélkül tyukszemet és megfagyott végtagjait a híres

SWATY BORKŐ

alkalmazása foly. á. Referenciák a borkő ered. ényes használatáról rendelkezésre állanak. Ezek között Dr. Kaposi Mór bécsi egyetemi tanár elismerése. 2007

Ára darabonként 50 fillér.
Ismételadók megfelelő engedményben részesülnek.
— Használati utasítás minden darabhoz (több nyelven) mellékelve. —

Swaty Ferencz (chemikus és technikus Marburgban) szabadalmának Magyar- és társországainak főügynöksége:
KRAUSZ & GERSCH, Brassó (Erdély).
Egyedüli főelárusító hely Arad és vidéke részére
Bickel József, rövidáru

Magyarádon

4 $\frac{1}{2}$ hold

szőlő,

szép urasági lakház-
zal együtt

eladó.

Bővebbet: ifj. Scherer Ká-
rolynál, Uj-Szt. Anna. 2022

Brassay Testvérek

22 év óta fennálló

fűző üzlete

nagy vevőkörrel,

szabad kézből eladó.

Értékezhetheti az üzletben. 1980

Egyben tudatjuk a n. é közönség-
gel, hogy az üzlet azért teljes üzem-
ben van és igen jutányosan számi-
tunk mindent tisztelt vevőinknek,
amiért is kérjük szíves megrendelé-
seikké! szerencsételni.

Egy 12 hektoliteres

szőlő-kád,

mely alig volt használva,

eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.
2032

Feltűnő újdonság!

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mást nem szívhát.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

1434

Lippán, Brindl-utca 658. szám
alatt egy

fűszer üzlet,

mely vendéglővel, italmérési- és
dohány árusítási joggal van
kapcsolatban, szabad kézből

eladó.

Bővebb félvilágosítással a
tulajdonos, Zach József ur Lip-
pán szolgál. 2034

Hirdetések

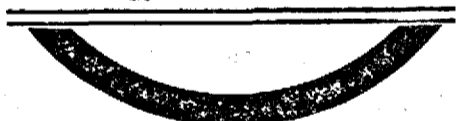
Aradi Közlöny Naptára

1904. évfolyamára

már elfogadtak.

Az Aradi Közlöny előfizetői ingyen
kapják és más úton meg nem
szerezhető.

Hirdetési díj: egy egész oldal 40
kor., egy fél oldal 30 kor., egy
negyed oldal 20 kor.

5121—1903. alisp. számhoz

Csongrád vármegye alispánjától.

Árlejtési hirdetmény.

A szeged-csongrádi törv. hat. közut 42.699—54.687 km. közötti szakaszának műttá leendő kiépítéséhez szükséges 3500 köbméter hasított kő, 5519.58 köbméter zuzott kavics, 788 köbméter zuzalék és 119.84 köbméter válogatott terméskő beszerzésének biztosítása céljából 1903. évi október hó 3-ik napján d. e. 10 órakor Szentesen, Csongrádvármegye alispáni hivatalában írásbeli zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartani; felhívom ennél fogva a vállalkozókat, hogy ezen kőanyag szükséglet szállítására vonatkozó s 2200 korona bánatpénznek a szentesi m. kir. állampénztárnál történt befizetését igazoló letéti jeggyel és anyagmintákkal ellátandó ajánlataikat a jelzett határidőig hozzám nyujtsák be, megjegyezvén, hogy elkésve vagy távirati úton érkező, valamint az utóajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Az ajánlatokban az egységárak, a feladó vasuti állomás és a kőbánya megjelölésével, kőnemenként külön-külön számmal és betűvel kiteendők, megjegyezvén, hogy a kőanyagok vasuti állomáshoz való szállításának és a vasutra való feladásának költségei, a bélyegilleték, valamint a mázsalási és fuvarlevél kiállításai költségekkel együtt a vállalkozót terhelik s ennél fogva ezen költségek az ajánlati egységárakba befoglalandók. A szállításhoz szükséges részletes feltételek hivatalomnál

1903. évi szeptember hó 15-én.

Dr. Cicatricis,
alispán.

Egy jó régi háziszser,
mely egyetlen családban sem szabadna hiányozni, ez az általánosan ismert s mindig érvényesült

Hesz Ernest Eucalyptusa,

biztosított tiszta, 12 év óta egyenesen Ausztráliából behozott természetes növényzet. Németországban és Ausztria-Magyarországban törvényileg védve. 1 kor. 50 fillér olcsó ára egy eredeti üvegnek, mely igen soká tart, lehetővé teszi mindenkinek, hogy visszanyerje egészségét és meggyógyítsa a betegséget.

Több mint 1500 köszönőirat
oly emberektől érkeztek, kik
tagzaggatásban, hát-, mell-, nyakfájásban, zsába, légzési nehézség, nátha, fejfájás, a belső szervek megbetegedése, régi sebek, bőrbetegségekben stb. szenvedtek.

Senki se mulassza el azt a rendkívüli érdekes könyvet hozatni, melyben az Eucalyptus-készülékek pontosan vannak leírva és hogy kell annak sokoldalú, hatékony használatát fentnevezett betegségeknek alkalmazni. A szenvedők részére e könyvet teljesen ingyen küldöm és van e könyvben igen sok bizonyítvány teljesen meggyógyítottaktól.

Klingenthal i. Sa.

Ernest Hesz,
Eucalyptus Importeur.

Kéretik a védjegyre különösen ügyelni.

Egyedüli elárutó Aradon: **HAJOS ÁRPÁD** gyógyszerháza és gyógyszerészeti laboratóriuma Andrassy-tér 22. szám, a megyeházzal szemben. 1393

 Már 1 koronáért 50.000 korona nyerhető.	<h1>ORVOS-</h1> <h1>sorsjáték</h1> <p>BUDAPEST, IV., Váci-utca 17/a.</p>	 Már 1 koronáért 50.000 korona nyerhető.
--	---	--

Főnyeremény 50,000 kor. ért.

Egy sorsjegy ára 1 korona.

Miután a húzást már október elején megtartjuk és a sorsjegyek nagy kelendőségnek örvendenek, ennél fogva tisztelettel kérjük, hogy a sorsjegyek bevásárlásával ne tessék késni, hanem nagybecsű megrendelését szíveskedjék lehetőleg azonnal elintézni, mert a húzás **már**

2029

1. é. október hó 10-én lesz.

Orvos-sorsjáték központi irodája:
Budapest, IV., Váci-utca 17/a.

Sorsjegyek a következő bankházakban kaphatók helyben:
Aradi Ipar- és Népbank és Wallfisch Árminnál,
továbbá minden dohánytözsdeben és minden vidéki városban.

Stiászny József

kaptala és sáma készítő
Aradon, Andrássy-tér 4. sz. (Mágor szálloda-épület.)
Kihímetve 1901. és 1902. évben.
Ajánlja magát mindennemű kaptala és sáma készítésére pontos kiszolgálás mellett. 14 év óta fenálló üzlettem tanuskedik jó hírnevről. Főtörekvésem: vévőimet a legjobb anyagból készült áru val jutányos árak mellett kiszolgálni. 281

Valódi Eau de Cologne

destillálva, az eredeti Recept szerint, melyet őseim találtak fel.

Védjegy. Törvényesen védve.
Szives figyelmébe! Mindenkit, aki az én törvényesen bejegyzett czéggemmel visszaél, avagy aki védjegyemet utánozza, a legszigorubbán hatóságilag fogom felelősségre vonni.

Johann Maria Farina Köln, (Rajna mellett) Jühlichsolatz No. 4.
Szabadalmazott szállítója császári és királyi udvaroknak. 1228

Gyönyörű padlókat kapunk kefe, viasz és festék nélkül, ha a világhírű DYNALIN-PASTÁT

használjuk. Minden normális szoba padlója — akár kemény vagy puha fából (linoleum is) két puha rongy és némi Dynalin-pasta segítségével néhány perc alatt csodaszép világosbarna, pompásan fényes lesz és hamar megszárad.

A Dynalin-pasta alkalmazásával még a következőket lehet elérni:

Minden butordarab, akár puha, akár kemény fából van. **akár matt vagy fényezett**, olyan lesz, mint az új és a **feltűnnek 3-4-szeri tisztítás után.**

Márványtáblák, márványkövek, akármilyen öregek is, **egy perca alatt mint a tükör úgy tündökölnék.**

Világos cipők gyönyörű szépek lesznek és a bőr feltűnő tartósságot nyer. **Lakkcipők**, akármilyen öregek, pompás fényt nyernek és a bőrt konzerválja.

☛ Egy adag ára, elégséges 3 ablakos szobához ☛

☛ 2 kor. 20 fill. ☛

585

☛ Féladag 1 korona 10 fillér. ☛

Főraktár Ausztria-Magyarország és Németország részére:

Longlife-vállalat, Bécs, VI. Gumpendorferstr. 34. (ezelőtt Burggasse 10.)

☛ Mint különlegességet ajánljuk: ☛

a „Lyma-tinktúra“-t, melylyel poloskát és annak petéit garancia mellett teljesen ki lehet irtani. — Egy nagy üveg ára 1 kor. 30 fillér.

Megrendelhető a Longlife-vállalatnál, Bécs, VI. Gumpendorferstr. 34. (ezelőtt Burggasse 10.)

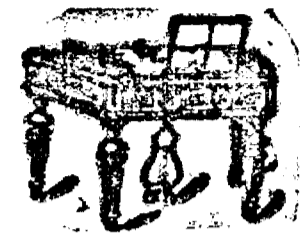
21579—1903.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy Arad sz. kir. város határában a kukuricza törés megkezdésének határ-idejéül folyó évi szeptember hó 28-ik napját tüzzük ki.

Arad, 1903. évi szeptember hó 19 én.

A városi tanács.

Pártoljuk a hazai ipart!
Szép és jó munkáért
Páris, London, Stockholm és Budapestben ki-tüntetve

Varju Béla

cs. és kir. szab. műhangszer-ipar telepe
Budapest, VIII., József-körut 20. sz.
A székes-főváros valamint több zenekar és tűzoltó-törsület szállítója.

Saját készítményű hangszerek, u. m.:

frtól frtig	frtól frtig
iskola-hegedűk 5 15	Trombiták . . . 4 70
Kijátszott régi hegedűk . . . 20 1000	Harmonikák . . . 3 80
Fuvolák . . . 3 80	Ariszonok . . . 14 35

Iténa 6 kótalappal 12, valamint mindennemű pengéző vonó és fuvó-hangszerekben.

Czimbalmok,

45 forinttól 300 forintig, hat évi jótállás mellett.
Bárminemű hangszerek javítása.
Olcsó árak. Pontos munka. Árjegyzék ingyen és bérmentve. 82

Magy. kir. államv. üzletvezetőség Aradon.

27242/903. szám.

Pályázati hirdetmény.

A magy. kir. államvasutak aradi üzletvezetősége központi helyiségeinek padozat fényezési munkálataira ezeannel zárt ajánlatu pályázat hirdettetik.

A vállalkozó köteles az üzletvezetőség központi irodahelyiségei és pedig mintegy 1260 m² területtel bíró lögyfapadozatu szoba közül negyvenkettőt 1/4 évenként tizet havonként, továbbá a földszinten és I. emeleten lévő összes mintegy 425 m² területtel bíró folyosókat ugyancsak 1/4 évenként egyszer beeresztetni és fényezni.

A beeresztés, illetve fényezés előtt, a vállalkozó a helyiségeket díjmentesen felsurolni, vagy felmosni tartozik.

A kötéendő szerződés 3 évre szól, de kiköti a szerződő üzletvezetőség, hogy azt a lejárat előtt is 3 havi előzetes felmondás mellett bármikor és bármely oknál fogva felmondhatja.

Az 1 koronás bélyegű és „Ajánlat az aradi üzletvezetőség központi helyiségeinek fényezési munkálataira a 27242/1903. számhoz“ felirattal ellátott borítékba zárt, lepecsételt s két tanu előtt aláírt ajánlatok 1903. évi október hó 5 én déli 12 óráig az alulírt üzletvezetőség általános (I.) osztálya főnöknél nyujtandók be.

Ezen feltételektől eltérő vagy nem a kitűzött határidőre beérkezett valamint a távirati uton tett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlatok közt a választás a felajánlott vállalati összegre való tekintet nélkül szabadon történik.

Aradon, 1903. évi szeptember hó 18-án.

A m. kir. államv. aradi üzletvezetősége.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Schicht-szappan

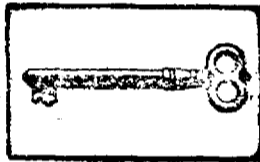
„szarvas“

vagy

„kulcs“

Jegygyel

legjobb, legkiadósabb s ennél fogva lepecsételt scappan. — Minden káros alkatrésztől mentes.

Mindenütt kapható!

!!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!!

Uj és használt

Zongorák,

pianiók és hangjegyek

az 1850. év óta fennálló üzlettemben a legjutányosabb árakban, kívánatra a hangszerek részletfizetésre is kaphatók, esetleg havonkénti bérfizetés mellett

bérbe is vehetők.

Zongoráim: Bösendorfer, Ehrbar, Hamburger, Heoffmann, Kern, Krämer, Koch & Korselt, Luner Lyra, Petrof, Proksch, Schnabel, Stelzhammer, Stingl, Schweighoffer, Thék és Weszely gyárakból valók.

Zongora javítások és hangolások elfogadtatnak.

Kölsönkönyvtárban az olvasási-díj: Havonként 1 korona 60 fillér. Kötetenként 10 fillér. 1173

Krispin József

Deák Ferencz-utca 28 sz.

Telefon szám 25.

Malária a Hegyalján,

melynek egyedüli ellenszere a

Rozsnyay-féle chinabor,

továbbá különösen gyermekeknek a Rozsnyay-féle pályakoszoruzott

chininczukorka és chinincsokoládé.

Minden gyógytárban kapható.

☛ Csak a Rozsnyay-féle eredeti készítményeket fogadjuk el. ☛

Készíti:

909

Rozsnyay Mátyás gyógyszer-tára

a Szentháromsághoz,

Aradon.

✦ Soványság. ✦

Szép testidomokat kaphatni a világ-hírű erőportól, amely a párisi 1900. évi és hamburgi 1901. évi kiállításokon aranyéremmel lett kitüntetve. 6-8 hét alatt 30 font kövéredés egész bizonyos. Orvosi előírás. *Reálisan szolid - nem szélhámosság, számtalan köszönő írat.* Ara dobozonként használati utasítással, együtt bérmentesen küldve 2 kor. 50 fillér. Az összeget legajánlatosabb előre utalványon küldeni. *D. Franz, Steiner & Co. hygienikus intézetének Berlin 59. Königrätzerstrasse 78. Ausztria-Magyarországban kapható Török József gyógyszerárában Budapest.* 1511

Eberstark Fülöp

Arad.

Elvállal férfi- és női ruhákat tisztításra és javításra,

ugyszintén 1750

elfakult ruhák

vegyésileg tisztítva és új színben előállítva anélkül, hogy a szövetnek a legkisebb ártalmára vagy gyengítésére lenne, méltányos áron.

Lakás szept. 1 től: Lázár Vilmos-utca, Brunhuber-ház.

Aki a fehérre mosott és fényesre vasalt

fehérneműnek kedvelője,
az adja fehérneműt.

Morvai Károly

Weitzer János- (volt Templom) utca 17. szám alatt levő

mosó és vasaló intézetébe tisztíttatni. 1514

Ez a legfontosabb

nem kell elköltözés esetén, vagy más esetben feleslegessé váló butorokat pottom áron eladni, megveszem én azokat, ugyszintén

uraságoktól levetett ruhákat

a legeslegmagasabb áron.
Kívánatra házhoz is megyek.

Roth A.

butorvétel és eladás.

Árpád-tér 4. sz. (a zsidótemplommal szemben). 1471

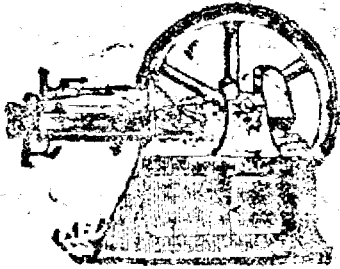
Globus-tisztító kivonat

2690

jobban tisztít, mint bármely tisztítószer.

Elismert legjobb és legolcsóbb

BENZIN-PETROLIN GÁZMOTOROK és lokomobilok

villamos gyújtással és szelep-kormányzattal a legmesszebb menő kezesség mellett minden gazdasági célra alkalmas. **Nem gyorsfutók, tehát malomüzemekre különös előnnyel használható.**

Szállítja kedvező fizetési feltételek mellett

OSERS és BAUER

motorgyára. Magyarországi vezérképviselet és raktár 2751

DÉNES B. Budapest, VI. Váci-körút 61. sz.

Árjegyzék ingyen!

Tisztelettelos ügynökök kerestetnek.

Szabadalmazott amerikai könyvviteli tanfolyam.

Az amerikai kettős és egyszerű könyvviteli módszerek a jelenkor legrendszerezesebb, legkönnyebben áttekinthető és legkevesebb munkával járó könyvelési módszerek.

Az am. módszerek alkalmazása könyvek és idő, tehát pénz megtakarítását jelentik.

Az am. módszereknél elegendő bármikor néhány perc, hogy összes tartozásainkat és követeleésünket megállapítsuk anélkül, hogy sokszor százakra menő számláinkat meg kellene mérlegelni.

A kettős am. módszer kizárja a havonkénti fásasztó hibakereséseket, mert annak leglényegesebb könyve lapról-lapra áttételezés előtt önönmagától lezáródik és a legkisebb hibát is feltünteti.

A kettős am. módszernél a főkönyvvezetése havonként legfeljebb 1-2 órát vesz igénybe, ami az olasszal szemben megfizethetetlen előny.

Megtanulhatja bárki minden előismeret nélkül néhány hét alatt.

Kezdek általános és alapos kioktatás, valamint az am. módszer előnyeinek megértése céljából az olasz, francia stb. módszereket is megtanulják ingyen.

Külön-külön délutáni és esteli tanfolyamok, amelyekben nők is részt vehetnek.

Tandij 35 korona.

Jelentkezni és tudakozódni lehet Farkas Ferencz-nél, Kápolna-utca 28. földszint, naponta 11-12 és este 7-8 óráig, vasárnap d. e. 10-12-ig. 2010

Mérleg-javító műhely!

Weisz Jenő

épület és műlakatos

Aradon, Szent Pál-utca 1. szám,
(a zoldó templommal szemben.)

Ajánlja magát minden az épület-műlakatos és mérlegszakmába vágó munkák elkészítésére, u. m.: épület vasalások, sűrűcsok, kovácsolt vasból kerítések, takaréktűzhelyek, szivattyus kutak és mindenféle mérleg javítását. Továbbá elvállal vízvezeték és fürdőszobák berendezését, jutányos árak, pontos, gyors és legjobb kivitelben. 1468

Kávé és Tea első kézből,

vagyis egyenesen a termelőtől, ennek következtében teljes jótállás valódi, hamisítatlan minőségért a

képzeltető legolcsóbb árak mellett.

Több mint 100.000 holdas jávaszigeti birtokunk a legrendszerezesebb módon kezeltek, kávéfajtáink igen zamatosak és kitűnő minőségűek. Saját védjegyük Jávafloor.

KÁVÉ: 1854

Jávafloor legfinom. 4 3/4 kilo frt 6.65
finom 4 3/4 : : 5.90
Jávabrazil keverék 4 3/4 : : 5.45

Vám és bérmentve minden postaállomáshoz szállítva. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Turk és Társa

Jávaszigeti nagybirtokosok saját termésű kávé és tea eladás, Trieszt via dell' acquedotto 38.

Alapított 1893. Telefon 423.

Fleischer Testvérek

vas és rézbutor gyára

Arad, Deák Ferencz-utca,

Földes-palotával szemben.

Gyártanak legjobb kivitelben

csinos gyermek-ágyakat,
mindenféle

rézbutort,

összecukható vaságyakat. Sedrony-ágybetétek minden méretben készíttetnek.

Pontos kiszolgálás a legjutányosabb áron. 2005

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

SINGER SÁNDOR

divat- és kelengye áruháza

Arad, Andrassy-tér 20., Fischer Eliz-palota.

Tisztelettel értesítem a n. é. hölgyközönséget, hogy ruhaszövet újdonságaim teljes számban raktarra érkeztek, melyeknek mintagyűjteménye már elkészült és azt bárkinék szívesen bérmentve elküldöm. A szükséges minták meghozatalát könnyűvé teendő, azokat csoportokra osztottam, hogy a n. é. hölgyközönség ama csoportokat kérhesse, a melyekre szüksége van és így a főösleges minták beküldése elkerülhető lesz.

I-ső csoport:

Kosztüm-kelme, fekete és színes Cibeline pontille elmosódott árnyalatokkal.
Cibeline ecosse kékszöld kompozíció.
Angol kelmék beszövött effektel.

II-ik csoport:

Sima Chewioth-kelmék.
Sima női-posztók.
Sima fekete kelmék.
Kamgarn-kelmék.
Crem-kelmék.

III-ik csoport:

Blous-kelmék.
Francia flanelok.
Csikos és mintázott Casanox.
Mosó bársonyok.
Tennis-flanelok és mosható barchetok.

Sim és mintás fekete selymekben nagy választék.

Blous-selymekben különlegességek.

1867

Áruházamban csak a legdivatosabb és legfrisebb árut kerülnek eladásra, mivel üzletemet teljesen újonnan rendeztem be.

APRÓ HIRDETÉSEK

Előzetes megbeszélés nélkül
kiszámlázható:
Munkaügyi Központ 22. sz. sz.
Telefon szám: 151.

Tudakozás nélkül kérjük a hirdetés alatt levő számokra átváltást.

Am apró hirdetések előre fizetendőek.

Hirdetéseket felvételnek a
kiadóhivatalban:
János Kőrösi utca 22. sz. sz.
Telefon szám: 161.

Személyes megbeszélés minden előzetes megbeszélés nélkül. — Családot kereső vagy családnak ajánlkozó apró hirdetés 20 szög 50 fillér, minden további szó 4 fillér. — Hirdetési levelezőlapok 50—60 fillérért és 1 koronáért kaphatók lapunk árusító helyein.

Eladó házak.

2 kisebbszerű adómentes új ház kedvező fizetési feltételek mellett olcsó áron eladó. Bővebbet az Aradi Ipar és Népbank jelzálog osztályánál. 1875

Jó forgalmu korcsmaüzlet,

tekepályával, kerthelyiséggel, engedéllyel, más vállalat miatt jutányosan eladó. Bővebbet Sarló-utca 3. szám. 1969

Szép őszi szalonna

kapható métermázsánként, Halász-utca 20. sz. 8791

Eladó

A Karolina-utca 5. számú ház. Bővebbet a házigazdánál. 1982

Magas jutalékkal

alkalmazunk zongorázni tudó egyőneket egy nagyobb zeneművállalat terjesztésére. „Korvin Mátyás” Erdélyi Könyvkereskedő Részvénytársaság Kolozsvár. 2038

A belvárosban egy szatócsüzet

tőzsde és italmérési joggal, berendezéssel és lakással kiadó. Értekezhetni Kossuth utca 66. 2021

Franczia bonne,

ki párisi, franczia nyelvet beszél, állást keres. Vig kedélyű, a gyermekeket igen szereti, velük igen szeret foglalkozni és velük kitűnően tud bántani. Fél napra is szívesen szerződik. Ajánlatokat „Franczia Bonne” jeligével a kiadóhivatal közvetíti. 1961

Írnok alkalmazást nyer.

Jegyzői teendőkhöz jártas írnok vagy gyakornok nálam alkalmazást nyer. Herold Részös körjegyző, u. p. Új-Arad. 2036

2 db. kettős taposókád,

vasfenékekkel és teljes felszereléssel, 2 db. szőlőszűző, valamint 4 db. vassorsajtó rövid ideig használt, de kitűnő karban, jutányos áron eladó és megtekinthető Mésesen 120. szám alatt Kotsis Lajosnál. 2023

Eladó.

Egy jóforgalmu borbély- és fodrász üzlet, mely 40 év óta fön áll, betegség miatt eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 2024

Árvaleány.

24—28 évesig, ki németül is olvasni jól tud, saját ruháját megcsinálni, főzni és a házi teendőket elvégezni tudja. Krestetik állandóra egy magányos urhoz. Czim a kiadóhivatalban. 2030

Gyógyszerész

gyakornoknak ajánlkozik a kellő iskolákat végzett fiatalember. Czim a kiadóhivatalban. 2014

Ügyes ügynökök,

kik egész Ausztria és Magyarországot beutazzák, egy elsőrendű társulat által magas jutalék és költség hozzájárulás mellett felvételnek

egy tömeges cikk (Massenartikel) eladására. Ajánlatok Budapest, Főposta 21. számú postafiókba kéretnek. 2662

KINTZLER ZOLTAN

Gronometter műorás és ékszerész

Arad, Andrássy-tér 20. (Régi Arena.)

Kizárólag finom

óra és ékszer

kapható. 1537

Pontos és szolid kiszolgálás!

Keresek

vidékre 4—5 gyermekhez, fiu és lánykákhoz i.r. okleveles tanítónőnevelőnőt, ki az elemi, polgári, kézimunkát és hébert tanítja. Fizetés évi 400 kor. és teljes ellátás. Pályázók bizonyítványmásolataikat és arcképüket küldjék be. Schönberger Illés Szécsán u. p. Vinga. 2015

Üzlet kiadó.

Selacz-utca 3. szám alatt egy szép nagy üzlet, mellette levő szobával és pinczehelyiséggel azonnal olcsón kiadó. Bővebb felvilágosításra szolgál a háztulajdonos, Herold Részös körjegyző Kis-Szt.-Miklóson. u. p. Új-Arad. 2035

Sertés makkoltatásra alkalmas bükkerdő.

Egy Arad közeleiben fekvő, mintegy 2000 hold területű, a szőhséges viz és forrásokban gazdag nagyon dus termésű

bükkerdő,
sertés makkoltatásra
igen alkalmas,
bérbeadandó.

Értekezni lehet Herskovitz Ig. és fiai fakereskedő cégénél Aradon, Boros Béni-tér 11. sz. alatt. 2031

Pénzt, sok pénzt,

havonként 1000 koronáig kereshet mindenki tisztességesen minden szakismeret nélkül. 2026
Küldje be címét B. 936. jelige alatt a következő címre: Annoncen-Abteilung des „Merkur” Mannheim, Meerfeldstr.

Arad legrégebbi kerékpár és varrógép javító műhelye és raktára, Szabadság tér 7. sz.

Hammer Vilmos

villany-műszerész.

Telefon szám 98.

Elsőrendű drezdai kerékpárok.

Raktáron

Singer karikahajós varrógépek

műhímezésre, továbbá

zajtalan járasu Singer varrógépek 32 frtért öt évi jótállás mellett.

Villanycsengő

és 1891

telefon-berendezést

szakszerűen és jótállás mellett vállalok. — Nagy raktár kerékpár és varrógép alkatrészekben.

500 forintot fizetek annak, aki

Bartilla fogvizének használata mellett, üvege 35 kr. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büzlök. (Csomagolásért külön 10 kr.) **Bartilla A. örökösök,** (B. Winkler) **Wien,** 19/1 Sommer-gasse 1. Kapható Aradon: **Ring Lajos** Asztalos Sándor-utca 1. sz. **G. Földes Kelemen,** Deák Ferencz-utca 11. sz. gyógyszerárakban. — Kérjük mindenütt határozottan **Bartilla-féle** fogvizet. Hamisítványok feljelentői 161 díjazatnak. 129

Dick Ferencz Alajos

fényező és mázó mester

Aradon, Boczkó-utca 9. sz.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat u. m.: fürdőszoba és kádak-, vas- és fa-butorok-, vízkannák-, tálcza-, kályhavédő-, faksarak

aranyozás és márványozását, függőlámpák bronzírozását, majolika festészetet fára és érczre diszes kivitelben, floderozások minden szintben a legseccsiosabb kivitelben jutányos árban és pontosan teljesítetnek. 1475

Maklár Gyula valódi

„LINOLEUM” Padlólak-festék

a legjobb és legolcsóbb, amellyel legszebb minden más Lakkfesték gyártmányok között; világossárga, setétsárga és barna színben kapható 1 kgm. tartalmu dobozban, melyet festés előtt nem kell átüríteni.

Egyedül kapható:

BRAUN N. ANTAL

festékraktárában

Aradon, Boros Béni-tér 6. és Forray-utca 7. szám.

Helyi és megyei telefon 387.

Saját érdekében kérjen „Maklár-féle Linoleumot”. Tükörfényességű „Maklár-féle Linoleumot” kérjen. Tartós és mosható padlófestéket kérjen, ez pedig egyedül „Maklár-féle Linoleum.” Hazai gyártmány és nem külföldi panos; egyedül „Maklár Linoleuma.” Egy kgm belőle: 1.60 kor. és vidékre is küldetik Braun N. A. cég által.

KÖZPONTI DIVATÁRUHÁZ

DEUTSCH TESTVÉREK

ARAD,

Minorita-palota.

Női és férfi
fehérnemű.

Női ruhakelme
különlegességek.

A mélyen tisztelt közönségnek van szerencsénk szives tudomására hozni, hogy Aradon, a Szabadság-téren már 13 éva óta fenálló

Divatárunkat

a főt. Minorita-atyák új palotájába

áthelyeztük,

melynek hatalmas helyiségiben az eddig raktáron volt árukészletünknek a legújabb különlegességekkel való kiegészítése és a legutolsó divat szerinti teljes felújítása folytán abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy a legmesszebb menő igényeket is kielégíthessük.

Központi áruházunkat

**f. évi szeptember hó 14-én
nyitottuk meg,**

amikor is újdonságaink eladását megkezdjük.

Kiváló tisztelettel

DEUTSCH TESTVÉREK.

Arad, Minorita-palota.

Női-, leány-
és gyermek
confectió.

Függöny.
Szőnyeg.
Takarók.

Selymek.
Ruhadiszek.

Blousok.
Jouponok.